ព្រះរាជអាណាចក្រ កម្ពុជា

មន្ទីរស្ដីការក្រសួងសិក្សាធិការ

ទស្សនាវដ្ដី

សម្រាប់

គ្រូបង្រៀន

ឆ្នាំទី ២ លេខ ៨·៩

ខែ មិថុនា - កក្កដា ព.ស. ២៤៩៤

ឆ្នាំសិក្សា ១៩៥០ - ៥១

BIBLIOTHÈQUE
NATIONALE
DU CAMBODGE
P.K-2
1950-1951
(8-9)

ព្រះរាជអាណាចក្រកម្ពុជា

មន្ទីរស្ដីការ ក្រសួងសិក្សាធិការ

ទស្សនាវដ្ដី សម្រាប់ គ្រូបង្រៀន

បញ្ជីរឿង

ទំព័រ

ឧត្ដមដ្ឋាន - មជ្ឈិមដ្ឋានទី ២ ភាសា ៣

មជ្ឈិមដ្ឋានទី ១ អាទិកដ្ឋាន ភាសា ១១

កុមារដ្ឋាន - បរិវច្ចណដ្ឋាន ភាសា ២៥

មជ្ឈិមដ្ឋានទី២ - ឧត្ដមដ្ឋាន - នព្វន្ត - រង្វាស់រង្វាល់ - ធរណីមាណសាស្ត្រ ៣៣

អាទិកដ្ឋាន - មជ្ឈិមដ្ឋានទី១ នព្វន្ត ៣៤

មជ្ឈិមដ្ឋានទី១ និងអាទិកដ្ឋាន - ធរណីមាណសាស្ត្រ ២៥

បរិវច្ចណដ្ឋាន - នព្វន្ត - រង្វាស់រង្វាល់ ៤៣

កុមារដ្ឋាន - នព្វន្ត - រង្វាស់រង្វាល់ ៤៦

មជ្ឈិមដ្ឋានទី ២ - ឧត្ដមដ្ឋាន - វិទ្យាសាស្ត្រ - វិធីបង្ការរោគ ៥៣

អាទិកដ្ឋាន - មជ្ឈិមដ្ឋានទី ១ - វត្ថុស្វាធ្យាយន៍ - វិធីបង្ការរោគ. ៧៦

លោកនីតិ ៥៧

មេសូត្រតែមាត់ ៦៣

ឧត្តមដ្ឋាន

សាលាបឋមសិក្សាសព្វថ្ងៃ

ការសិក្សាជាន់មុន ផ្លាស់ប្តូរបែបភាពរបៀបចាត់អស់ទៅហើយ គេលែងចាំងនឹកឃើញថាជាយ៉ាងដូចម្តេចផង ។ ក្នុងរបៀបសិក្សាជាន់ដើម សិស្សទៅរៀនមិនថិតថេរទេ ។ នឹងបង្រៀននោះគ្រូអង្គុយឬក្រោលលើកំរាលក្តារ បង្រៀនសិស្សបង្ខំណាស់ដោយឲ្យទន្ទេញតែមាត់ អក្សរពីរឬបីក្នុងពេលមួយ ៗ ។ ឥឡូវនេះហូតដល់ភូមិដាច់ដោច គេឃើញសាលារៀនដ៏មានបន្ទប់ធំទូលាយភ្លឺស្រឡះមានខ្យល់ចេញចូលពេញលេញ ហើយមានឧកាសយ៉ាងក្សេមក្សាន្តទៅលើវាលស្រែដែលមានទ្រង់ទ្រាយរលាំៗគ្នា ឬទៅលើភូមិដែលមានផ្ទះសុទ្ធតែស្លឹកស្រអាប់ប្រឡូទីង ពណ៌ដី ៗ សង់ប្រកបដោយរបៀបរៀបចំត្រឹមត្រូវល្អ សាលាបឋមសិក្សាមានឧបករណ៍សំរាប់ការរៀនគឺសៀវភៅស្វាធ្យាយន៍ផ្ទាំងគំនូរផែនទី ផ្ទាំងគំនូររូបព្យួរនៅជញ្ជាំង មានវត្ថុតឹកតាងរៀបរៀងដោយឡែកគឺសិលាជាតិ លោហជាតិ គ្រាប់រុក្ខជាតិ សាច់ឈើ ស្បែក កំណាត់សំពត់ តឹកតាងល្អៗ មានផ្សេងទៀត ប្រដាប់ធ្វើស្រែចំការដ៏មានទ្រង់ទ្រាយមែន ៗ តូច ៗ ដែលកូនសិស្សធ្វើដោយខ្លួនឯង ។

របៀបរៀនប្រជុំតាំងអស់វិជ្ជាសម្រាប់បឋមសិក្សា គឺភាសា ធម្មក្រិត្យ ប្រាក្សត្រ ឬពង្សាវតារ ភូមិសាស្ត្រ នព្វន្ត វិជ្ជាសាស្ត្រ ដ៏ជាចំណេះប្រក្រតី ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ មានរៀនគូរគំនូរ រៀនការហត្ថកម្ម និងហាត់ពលវិធីទៀតផង ។

ទោះក្នុងខ្នង់តារាងវែកពេលនៃការរៀនចុះញឹកស្មុកក៏ដោយ ដំណើររៀនស្រួលទៅជាការឲ្យកើតតម្រេក ព្រោះគ្រូចេះញ៉ាំងសិស្សឲ្យត្រេកអរឲ្យក្លាហាន ហើយបង្រៀនតែល្មមសមតាមកម្លាំងក្មេង ។ ជួនគ្រូនាំសិស្សទៅបង្រៀនក្នុងពេលដើរលេងក៏មាន គឺឲ្យមើលគេភ្ជួរស្រែ គេច្រូតស្រូវ គេលក់ដូរនៅផ្សារ មើលស្ថានីយ មើលប្រៃសណីយស្ថាន ដែលនៅជិត ៗ ។

ពន្យល់ពាក្យ .–

បឋម ឬ ប្រថម = ទី ១ សាលារៀនជាន់ដំបូង ។

ឧបករណ៍ = គ្រឿងប្រដាប់ ។

សិលាជាតិ = ជាតិថ្ម ។

លោហជាតិ = ជាតិដែក, ស្ពាន់, សំណ, មាស, ។

ប្រាក្សត្រ = រឿងដែលកើតឡើងក្នុងរាជ្យស្តេចនៃប្រទេស

ពង្សាវតា = រឿងរ៉ាវនៃវង្សត្រកូល ។

ស្ថានិយ = ដំណាក់ឈប់នៃរថភ្លើង (អយស្ម័យយាន)

ប្រៃសនីយ = កន្លែង ឬ មន្ទីរដែលគេដឹកនាំដំណឹងទៅកាន់ ឬ មកពីដំបន់ផ្សេងៗ ។

កប៉ាល់នរម៉ង់ឌី

នរម៉ង់ឌីជាកប៉ាល់សមុទ្រមួយធំបំផុតជាងកប៉ាល់សមុទ្រទាំងឡាយក្នុងលោក បានបើកចេញពីក្រុងហាវ (ហ្វ្រង់) ទៅក្រុងនើវយ៉ក (អាមេរិក) ជាដំបូងនៅខែយូអាំ ១៩៣៥ ។

លុះចូលទៅតាមទន្លេហ៊ុតសុងកមានកញ្ចែគំនាប់ហើយនឹងមនុស្សចាំមើលជាច្រើនរយពាន់ ។ យក្សកប៉ាល់នេះវែងដូចជាផ្លូវប្រវែង ៣១៣ ម៉ែត្របណ្ដោយ ទម្ងន់ ៧ កោដិគីឡូក្រាម ល្បឿនលឿន ៥៥ គីឡូម៉ែត្រក្នុងមួយម៉ោង ជាមហានាវាមានល្បឿនសមនឹងទំហំ ។

ជាសមុទ្រយានដ៏មានមាឌសមតាមរបៀបយានចរដោយស្ថាបត្រដែលគេបានប្រាព្ធគិតសាងឡើងយូរលង់ណាស់ ដើម្បីឲ្យមានល្បឿនលឿនហើយមិនឃ្លោង ។ កន្លែងអ្នកដំណើរនៅពីលើគម្ពួយន្តអគ្គិសនីដ៏មានកម្លាំង ១ ម៉ឺន ៨ ពាន់សេះ ដែលឥតបង្អៀតបង្អល់ស្រួលក្រៃ

ពេក សន្ទឹកដំឡើងគ្រឿងកន្ទឹកកំទេចខ្ទេចឥតមានទេឡើយ ៗ កន្ទេលអ្នកជិះ សឹងតាក់តែងឥតទាស់ខ្ចោះឲ្យមានភ័យកើតឡើយ ៗ គួរមាឌសឹងខណ្ឌ ៗ ការពារទឹកមិនឲ្យចូលពេញមាឌតែម្ដង ហើយមានស្នប់សប់យកទឹកចេញពីខណ្ឌមួយ ៗ យ៉ាងរហ័សវិសេស ៗ និងការពារភ្លើង គេយកតែវត្ថុមិនឆេះធ្វើជាគ្រឿងតែង គឺអាលុមីញ៉ូម កញ្ចក់ ថ្មកែវ ៗ កំរាលក្ដារបន្ទប់ដេក នឹងកន្លែងនៅផ្សេងៗ សឹងសុទ្ធដែកបង្ការភ្លើងឆេះ ៗ ការជាបណ្ដាប់មកទៀតគេដាក់មេសញ្ញា ឆាប់វិសេសដាក់ប្រដាប់លត់ភ្លើងដូចជាពេងពួកលត់ភ្លើងពិត ៗ ៗ

ក្នុងកំឡុងកប៉ាល់បើកទៅ អ្នកជិះមានតែសប្បាយរីករាយព្រោះការក្រសាយការកំសាន្តសប្បាយមានបង្ការស្រេចឥតខ្ចោះមិនខ្វះអ្វីឡើយៗ នៅលើកប៉ាល់ មានក្រុមភ្លេង មានប្រៀង មានស្រះវ៉ូតទឹក មានរបៀបទំនើបដែលពីដើមគ្មាន មានស្ពានក្ដាប់ពីកន្ទ្រៀសឹងជាភនហាលមានថ្នាក់ ៗ របៀបរៀបចំទាំងអស់សឹងសមឥតទាស់ភ្នែក ៗ បើសំឡឹងពីបន្ទប់ល្បែងមហោស្រពទៅ គេមានសម្ផស្សភ្នែកសប្បាយ ឃើញផ្លូវវែងវេលាញប្រវែង ១៥០ ម៉ែត្រ ៗ បន្ទប់ធំសឹងក្នុងផ្ទុកដោយកញ្ចក់ផ្ទុះ ៗ បន្ទប់គោជនីយ៍ប្រវែង៩០ម៉ែត្រសឹងលើកស្នើកញ្ចក់បីដូចជាកំពង់មួយពាន់

មួយយប់ ។ ឧទ្យានមានរុក្ខជាតិពីប្រទេសក្រៅនិងសួនសត្វសំរាប់មើលកំសាន្ត ។

កប៉ាល់នេះជាទីក្សាន្តភិរម្យសមមាឌសមដំឡើងបន្ទប់តូចធំគ្រប់កន្លែងគ្រង់ណាក៏ដោយថ្លៃថ្នូរទាំងអស់ ។ កប៉ាល់នរម៉ង់ឌីជាគ្រឿងអណ្តែតពិតសំរស់ទៀតផងដោយអ្នកដិះ ២ ពាន់នាក់និងអ្នកត្រួតត្រាជាច្រើននិងពួកបំណុះ ១៣០០ នាក់បំភ្លឺដោយបង្គៀងអគ្គិសនី ៤០ ពាន់ ។ កប៉ាល់នរម៉ង់ឌីជាមហានាវាសមុទ្រកើតឡើងអំពីថ្វីដៃនៃបំណោះប៉ាកំងពិសេស ។

ពាក្យពន្យល់ យក្សកប៉ាល់ = កប៉ាល់ធំក្រៃលែង ។ មាឌមាត្រ = ទំហំ ។ គ្រឿងយន្ត = ម៉ាស៊ីន ។ មសញ្ញា = កណ្តឹងសំរាប់ប្រាប់ហេតុគ្រោះ ។ មួយពាន់មួយយប់ = ឈ្មោះវាំងស្តេចនៅប្រទេសអារ៉ាប់ ។

មូលដ្ឋានទី ២

ផ្ទះដើរ

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ឲ្យធ្វើផ្លូវថ្នល់យ៉ាងល្អពីមុខវាំងទៅ ប៉ុន្តែតាមសំដៅផ្លូវនោះមានផ្ទះជារំដេរគម្តូរពស្ត្រា ដែលនៅជាទំនាស់ផ្លូ

ហើយជាងនោះមិនព្រមលក់ផ្ទះនោះសោះ ។ មហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់គំនិត នឹងធ្វើដូចម្ដេចឲ្យផ្ទះនោះបាត់ពីផ្សារ:បញ ។

ដោយឃើញថាក្នុងផ្ទះនោះរ៉ង់ដេរនៅតែម្នាក់ឯង ស្ដេចក៏ឲ្យទៅហៅជាងថ្នេរមកបង្គាប់ឲ្យធ្វើអម្ពរមួយសំពត់ ហើយប្រាប់ថាយើងត្រូវការប្រញាប់ណាស់ ចូរអ្នកឯងអាស្រ័យដំណេកបាយទឹកនៅនេះចុះ លុះធ្វើអម្ពររួចហើយ យើងឲ្យថ្លៃស្រេចសមតៅផ្ទះចុះ ។ ជាងថ្នេរក៏ចាប់កាត់ដេរអម្ពរតាមសញ្ញា ។ ជាងថ្នេរក៏កំពុងកាត់ដេរ ស្ដេចប្រើឲ្យគេរុះសំពាំងផ្ទះជាងថ្នេរ ហើយឲ្យរុះរួបសង់ឡើងវិញនៅកន្លែងមួយចំ-ងាយមួយរយម៉ែត្រអំពីផ្លូវ ឲ្យរៀបចំវិញដដែល របស់អ្វីៗក្នុងផ្ទះតាមកន្លែងដើមការរើផ្ទះនឹងសង់ឡើងវិញ ក៏ហើយស្រេចព្រមគ្នានឹងការដេរអម្ពរពស្ត្រាភរណ៍ក៏រួចស្រេច ។ ក្នុងពេលាយប់ងងឹត ស្ដេចប្រទានថ្លៃអម្ពរ រួចឲ្យជាងថ្នេរទៅផ្ទះរបស់ខ្លួនវិញ ។ មើលហ្ន៎! មនុស្សនោះដើរតាមផ្លូវធ្លា ដើរទៅៗ ទើបគិតផលថា, ដូចម្ដេចក៏គ្រះទៅដល់ផ្ទះម្ល៉េះ ដើររហូតដល់ផុតផ្លូវ ទើបត្រឡប់មកវិញទាំងស្មានៗ រកផ្ទះតែមិនឃើញសោះ នោះប្រទះឃើញឯនាយឆ្ងាយពីគ្នា ផ្ទះមួយដូចជាផ្ទះរបស់ខ្លួន មនុស្សនោះដើរចូលទៅ ក៏ឃើញទ្រព្យសម្បត្តិទាំងអស់ ជាងថ្នេរគិត

ជាតិអារក្សទេព្ររក្សលេងកលនឹងអញតើ ៗ កាលណាបើដឹងដំណើរ ហើយទើបខឹងរន្ធត់ ក៏ទៅប្ដឹងចៅក្រម នឹងទៅសាទុក្ខដល់ព្រះរាជា ប៉ុន្តែ គេមិនស្ដាប់បុរសនោះ ព្រះរាជាក៏បានផ្លូវថ្លា មានផ្ទៃស្រឡះល្អទៅហោង ៗ

ពាក្យពន្យល់ ·—

ផ្លូវ ឬ មាគ៌ា; មគ្គុទេសក៍= គឺអ្នកនាំផ្លូវ; ផ្លូវហៅវិថីក៏បាន ដូចជាវិថីព្រែនគរ, វិថីអូយេ ឯផ្លូវធំៗ គេហៅមហាវិថី ៗ

ជាងអម្ពរពស្ត្រា= ជាងដេរកាត់សម្លៀកបំពាក់ ពាក្យពស្ត្រាភរណ៍ ដូចគ្នានឹងពាក្យអម្ពរពស្ត្រាដែរ ៗ

ពិផល = ទឹកឆ្អល់ក្នុងចិត្ត

ទេព្ររក្ស = មកពី ទេវរក្ស=ទេវតាដែលរក្សា ៗ

លេងកល = បំភាន់ធ្វើឲ្យបង្វែងភ្នែក ៗ

សេចក្ដីខុសឆ្គងបន្តិចបន្តួច

ចូរយើងកុំមើលងាយសេចក្ដីខុសឆ្គងបន្តិចបន្តួច ៗ កំហុសឆ្គាំឆ្គង នេះយូរទៅមិនអាចធ្វើឲ្យវិនាសបានឡើយ ៗ ប្រែះចាប់ហូតដល់ចុង ដែក ដែលជ្រលក់ទឹកត្រជាក់យ៉ាងចំណាប់ ៗ ខ្យងសោកបានធ្វើឲ្យប្រ-

ទេសហុល្លង់មានភ័យម្ដងហើយ ដោយពោះថ្នល់បន្ទាយទឹកដែលជាការមាំបំផុតក្នុងលោក ។ សេចក្ដីឆ្គាំឆ្គងសឹងជាដើមភាទ៍នៃកំហុសដកប ។ អំពើពុតតពាលនោះឯងដែរ ក៏ជាកូននៃសេចក្ដីឆ្គាំឆ្គង ។ ចំណុចខ្មៅតូចកើតលើធ្មេញមួយវាមិនធ្វើទុក្ខអ្វីទេ តែបើអ្នកមិនឲ្យពេទ្យមើលធ្មេញអ្នកនឹងខូចទាំងមូលពុំលែង ហើយបើអ្នកមិនឲ្យដកយកចេញ ធ្មេញឯទៀតនឹងខូចតាមគ្នាទាំងអស់ ។ សេចក្ដីធ្វេសក្លាយទៅជាអំពើឆ្គាំឆ្គង ។ អំពើឆ្គាំឆ្គងនោះមិនតូចតាចណាស់ទេ ព្រោះអំពើនោះលាក់ទុកកំហុស ។ កាលណាអ្នកធ្វើខុសអ្វីមួយហើយអ្នកមិនហ៊ានប្រាប់គេ នោះគេនរណាលាក់ទុកគឺសេចក្ដីធ្វេសនោះឯង ។ កុហកជាបុត្រជិតដិតរបស់ក្ដីធ្វេស តែក្ដីធ្វេសនោះពុំមែនមានតែកូនមួយប៉ុណ្ណោះឡើយ ។ តាមដោយពិចារណាខ្ញុំឃើញមានកូនពីរអាក្រក់ដូចគ្នា គឺឥស្សាមួយ នឹងឈ្នានីសមួយ ទាំងពីរនេះកើតទៅជាគំនុំគុំគួនដែលជាមេនៃគរុទោស ។

ចូរអ្នកមានអធ្យាស្រ័យដល់កំហុសបន្តិចបន្តួចរបស់មិត្តសំឡាញ់អ្នក បើអ្នករំពុកពុំបានតែកំហុសចំពោះខ្លួនអ្នកវិញ ចូរអ្នកប្រឹងជំនះលុះត្រាតែឈ្នះ ។

ពាក្យពន្យល់ .-

ធ្គាំធ្គង= មិនប្រព្រឹត្តកិច្ចប្រតិបត្តិតូចតាច ដូចជាមិនបានបើកម្ជុកនឹងគ្រួ ជាដើម ។

ប្រែះ= គឺស្នឹមដែលកើតលើដែក ។

ឆ្មើង= គឺសេចក្ដីមើលងាយថាគេទាបជាងខ្លួន គឺខ្វះការគោរពតាមសភាវៈខ្ពស់ទាប ។

ឥស្សា= ចិត្តខាញ់នឹងឃើញគេខ្ពស់លើសខ្លួន ។

ឈ្នានីស= សេចក្ដីប្រឹងប្រែងធ្វើឲ្យគេវិនាសទៅ ។

គរុទោស= ទោសធ្ងន់គឺ ១ក្រិដ្ឋ; មជ្ឈិមទោស= ទោសយ៉ាងកណ្ដាល;

លហុទោស= ទោសល្មើសបន្តិចបន្តួច ។ ទោសលោកសង្ឃហៅអាបត្តិ ។

មជ្ឈិមដ្ឋានទី១

រឿងបបកនឹងដំរីស្ដ

នៅក្នុងព្រៃធំ, មានដំរីស្ដមួយឈ្មោះ កបុរិតិលកៈ ។ សត្វបបកមួយហ្វូងធំ ឃើញដំរីស្ដនោះ ក៏គិតគ្នាថា: "បើយើងប្រើឧបាយកលណា

មួយសម្លាប់ដំរីនេះបាននោះ មុខជាយើងនឹងបានសាច់វាជាចំណីអាហារចំ-អែតឆ្អែតសល់កាលកំណត់ជូនវៃ” ។

បណ្ដាចចកទាំងឡាយនោះ មានចចកមួយយកភាសា និយាយអួតអាង ថា៖ “ដោយអានុភាពប្រាជ្ញខ្ញុំ ខ្ញុំមានកិច្ចកលវិសេសមួយ អាចសម្លាប់ដំរីស្ដេចនេះឲ្យបាន”

លំដាប់នោះចចកចាស់ធោក ដើរចូលទៅរកដំរីស្ដេចនោះ ធ្វើកិរិយាទន់លំទោន លុតក្រាប ពោលពាក្យជាទីគោរពថា៖ “បពិត្រលោកជាស្ដេចដំរី សូមលោកមេត្តាប្រោស ខ្ញុំបាទសូមជួបនឹងលោក” ។ ដំរីស្ដេចសួរទៅវិញថា៖ “ឯងជាអ្វី ឯងទៅណាមកណា រកអ្វីហ្នឹង?”

ចចកក៏ឆ្លើយប្រាប់ថា៖ ខ្ញុំបាទជាសត្វចចក, ឥឡូវនេះ ពួកចតុប្បាទទាំងឡាយ តែងអាស្រ័យនៅនាព្រៃ ប្រជុំព្រមព្រៀងគ្នា មូលមតិស្រេចហើយ ទើបចាត់ឲ្យខ្ញុំចូលមកក្រាបបង្គំទូលព្រះអង្គថា៖ “ការនៅមិនមានស្ដេចគ្រប់គ្រងថែរក្សា មិនបានសេចក្ដីសុខទេ សូមអញ្ជើញព្រះអង្គធ្វើជាស្ដេច ហើយនឹងគិតគូអភិសេក សោយរាជ្យនៅនាព្រៃនេះ ព្រោះព្រះអង្គប្រកបដោយស្វាមីគុណសព្វគ្រប់ប្រការ សមគួរជាស្ដេចគ្រប់គ្រងសត្វចតុប្បាទទាំងឡាយដែលនៅក្នុងដីនេះ” ។ បើដូច្នោះសូមទ្រង់កុំបង្អង់

ឲ្យយឺតយូរ សូមអញ្ជើញទៅដោយរួសរាន់ឲ្យទាន់ពេលវេលា ជាមង្គលសិរីសួស្តី និយាយដូច្នោះហើយក៏នាំដំរីនោះដើរទៅ ។

ឯដំរីស្តេចឈ្មោះកបុរិតិលក: លុះកន្លែងអំណាចលោកធម៌ បង់បានរាជសម្បត្តិ ចាញ់កលបបក ស្រវឹងយសក្បួនខ្លួន ទំដើរតាមបបកយ៉ាងលឿន ទៅដល់លន់ទ្រនេសក្នុងបឹងភក់ជាប់ទៅទៀតមិនរួច ទើបស្រែកហៅបបកឲ្យជួយស្រង់ ។ បបកបានសមបំណងធ្វើជាអស់សំណើចសើចហាសហាយ និយាយចំអកឡកឡឺយថា: "ទេវ:" សូមលោកមេត្តាយកប្រមោយតោងកន្ទុយខ្ញុំឲ្យជាប់ខ្ញុំនឹងទំព្រួយឲ្យឡើងរួច; ដោយអំពើដែលលោកជឿស្តាប់ពាក្យខ្ញុំនេះ សូមលោកសោយពរផលប្រសើរបត្តិទុក្ខនេះចុះ ។

លំដាប់នោះ, បបកទាំងឡាយនាំគ្នាហែកដណ្តើមដំរីស្តេចដែលធ្លាក់ក្នុងភក់ជ្រៅ ស៊ីជាអាហារក្នុងគ្រានោះឯង ។

ពន្យល់ពាក្យ.–

បបក = ឈ្មោះសត្វជើង ៤ សន្តានខ្លៃព្រៃ ។ ដំរីស្តេច = ដំរីឈ្មោលគ្មានភ្លុក មានតែភ្លៃ ។ យកអាសា = ជួយឈឺឆ្អាលដោយស្មគ្រស្មោះអស់ពីចិត្តពីថ្លើម ។ អភិសេក (អានថា: អ ភិ សេកក:)= ការស្រោច

ទឹកកូស់ទឹកស័ន្ធ ។ ស្វាមិគុណ = គុណប្រកបដោយលក្ខណៈជាម្ចាស់ ។ លោកធម៌ = (ម.ថ. លោកៈ ធ័រ) សភាវៈប្រកបដោយសេចក្ដីជំពាក់ចិត្ត ។ លង់ទ្រនេស = ដួលដេកជាប់ក្រោកទៅណាពុំរួច ។ សមបំណង = បានដូចបំណងៈ ដែលត្រូវត្រង់តាមបំណង ។ ហែកជញ្ជ្រែង = ខាំ, ហែកប្រ-ដែងគ្នា ។

ភាគវិជ្ជាន

បង្រៀនពាក្យនិងភាសា

អាទិត្យទី ១ — អំពីពេលវេលា

នាម — ថ្ងៃ យប់ អាទិត្យ ខែ ឆ្នាំ មួយពេល មួយស្របក់ ម៉ោង នាទី មីនុត ។

គុណនាម — ភ្លឺ ងងឹត យូរ ឆាប់ រហ័ស ឆ្នាំចាស់ ឆ្នាំថ្មី ខែ ខែមុន ខែក្រោយ ដើមខែ ចុងខែ... ។

កិរិយាសព្ទ — រាប់ពេលវេលា កត់ខែ ថ្ងៃ ឆ្នាំ រាប់ខែ ថ្ងៃ ឆ្នាំ មើលម៉ោង .— មីនុត ថ្ងៃរះ ថ្ងៃលិច ថ្ងៃចាំង

ហាត់ភាសា .- ដែលហៅថាពេលវេលានោះគឺអ្វី ? ក្នុង ១ ឆ្នាំមានប៉ុន្មានខែ ? គឺខែអ្វីខ្លះ ? ខ្មែរយើងកប់ឆ្នាំជាប៉ុន្មាន ? គឺឆ្នាំអ្វីខ្លះ ? ក្នុងមួយអាទិត្យមានប៉ុន្មានថ្ងៃ ? គឺថ្ងៃអ្វីខ្លះ ? ក្នុងមួយខែមានប៉ុន្មានថ្ងៃ ? ក្នុងមួយថ្ងៃមួយយប់ប៉ុន្មានម៉ោង ?

បង្រៀនមើល

អំពីពេលតាមរបៀបខ្មែរ

(សៀវភៅវត្តស្វាធ្យាយន៍បរិច្ឆណដ្ឋានទំព័រ១០៨)

កែដម្រូវ – អាសុជ្ឈ = អស្សុជ ។ បឋមសាធ = បឋមាសាធ ។

សរសេរតាមសូត្រ

អំពីពេលវេលា

ដែលហៅថាពេលវេលានោះ គឺគេសម្រេចយកតាម កំណត់ដំណើរព្រះធរណីវិលជុំវិញខ្លួនឯង ហើយទឹងវិលក្រឡឹងជុំវិញព្រះ

អាទិត្យផង ។ ពេលដែលព្រះធរណីវិល បានមួយជុំខ្លួនឯងនោះ ហៅថាមួយថ្ងៃមួយយប់គឺម្ភៃបួនម៉ោង លុះព្រះធរណីវិលបានមួយជុំព្រះអាទិត្យ ទើបហៅថាមួយឆ្នាំ មួយឆ្នាំមានបីរយហុកសិបប្រាំថ្ងៃ ឬហាសិបពីរអាទិត្យ ។

ដែលហៅថារដូវនោះ គឺក្នុងកំឡុងដែលខ្យល់អាកាសផ្លាស់ប្ដូរគ្នាក្នុងមួយឆ្នាំ ៗ ។

សរសេរពាក្យពិបាក : ដំណើរ - ព្រះធរណី - ព្រះអាទិត្យ - ម្ភៃ - ហុកសិបប្រាំ - ហាសិបពីរ ខ្យល់ ផ្លាស់ប្ដូរ

តែងសេចក្ដី ១

ចូរអ្នកអធិប្បាយអំពីអ្នកប្រើពេលវេលាដូចម្ដេចខ្លះ តាំងពីព្រលឹមរហូតដល់ព្រលប់ ។

ទំនងតែង

តាំងពីព្រលឹមរហូតដល់ពេលបាយ អ្នកធ្វើអ្វីខ្លះ ? ចុះពេលល្ងាចទល់នឹងព្រលប់អ្នកធ្វើអ្វីទៀត ? ។

អក្សរផ្ចង់

បង្រៀនសរសេរអក្សរ "មូល"

អាទិត្យទី ២.- អំពីខ្យល់

នាម – ខ្យល់ ខ្យល់រំភើយ ខ្យល់ដំនោរ ខ្យល់ព្យុះ ព្យុះសង្ឃរា ខ្យល់កំបុតត្បូង (ខ្យល់គួច) ខ្យល់ពីងដើង ។

គុណនាម – រហើយ ត្រសៀក ត្រជាក់ ក្ដៅ តិច ខ្លាំង រំភើ

កិរិយាសព្ទ – ខ្យល់បក់តិចៗ ខ្យល់បក់ខ្លាំង ខ្យល់គួចធូលី ខ្យល់រំលំរំលើងដើមឈើ បង្ហើរខ្លែង បើកក្ដោង ។

បង្រៀនមើល

ខ្យល់បក់មកពីទិសខាងជើង

សៀវភៅវដ្ឋខេមរភាសាបរិវច្ឆណដ្ឋាន ទំព័រ ៦៤ មេរៀនទី៤៣

សរសេរតាមសូត្រ

អំពីខ្យល់

កាលណាយើងឈរឬអង្គុយនៅកណ្ដាលវាល ហាក់ដូចជាមានធម្មជាតិអ្វីមកប៉ះពាល់ខ្លួនយើងឲ្យស្រើយ ធម្មជាតិនេះហៅថាខ្យល់ ។ ឯស្លឹកឈើដែលកំរើកទៅមកបាន នោះគឺខ្យល់បក់ ។ ខ្យល់បក់នេះជួនខ្លាំង ជួនតិច ខ្យល់បក់តិច ៗ ហៅថាខ្យល់ដំនោរ ខ្យល់បក់ខ្លាំងហៅថាព្យុះ កាលណាខ្យល់នោះបក់ខ្លាំងអស្ចារ្យ ហៅថាព្យុះសង្ឃរា ។

ខ្យល់ព្យុះអាចធ្វើឲ្យដើមឈើ ផ្ទះសំបែង ទូក កប៉ាល់ វិនាសអន្តរាយបាន ។

ខ្យល់មានប្រយោជន៍ ដើម្បីឲ្យអ្នកដើរ ទូក សំពៅ បើកក្ដោង លឿនទៅបានដោយងាយ ។

សរសេរពាក្យពិបាក - ធម្មជាតិ (អានថាធម្មៈជាត) ខ្យល់ - ស្រើយ វាល - ព្យុះសង្ឃរា - វិនាស អន្តរាយ - អស្ចារ្យ - កប៉ាល់ - លឿន ។

តែងសេចក្ដី

ចូរអ្នកអធិប្បាយអំពីខ្យល់ព្យុះតាមពាក្យចោទខាងក្រោមនេះ ៖

យ៉ាងដូចម្ដេចដែលហៅថាខ្យល់ព្យុះ ? – នៅក្នុងរដូវណាដែលមានខ្យល់ព្យុះ ? – ខ្យល់នោះបក់មកពីទិសឯណា ? – មុននឹងមានខ្យល់នោះ អ្នកសំគាល់ឃើញមានហេតុអ្វីនៅលើមេឃ ? – វេលាខ្យល់នោះបក់មក អ្នកឮសូរដូចម្ដេចខ្លះ ? – អ្នកឃើញមានអ្វីមកជាមួយផង ? អ្នកឃើញខ្យល់នោះបណ្ដាលឲ្យមានហេតុអ្វីខ្លះ ? – នៅក្នុងភូមិអ្នក – នៅក្នុងទន្លេ ? – អ្នកចូលចិត្តនឹងខ្យល់នោះឬទេ ? ព្រោះអ្វី ? ។

បង្រៀនពាក្យនិងភាសា

អាទិត្យទី ៣._ អំពីភ្លៀង ឥន្ទធនូ

នាម ._ ភ្លៀង ផ្គរ រន្ទះ ផ្លេកបន្ទោរ ឥន្ទធនូ សន្សើម គ្រាប់ភ្លៀង ទឹកភ្លៀង ។

គុណនាម .– ច្រើន តិច ស្រិចៗ ប្រុយៗ រលឹម ទទឹក ជោក សើម ។

កិរិយាសព្ទ .– រាំងភ្លៀង ភ្លៀងស្រក់តក់ៗ ទឹកភ្លៀងដក់ ទឹកភ្លៀងជ្រាបទៅក្នុងដី ត្រង់ទឹកភ្លៀង ងូតទឹកភ្លៀង ។

អំពីនាឡិកា

នាម .– នាឡិកាយោល នាឡិការោទ៍ នាឡិកាដក់ ផ្ទះនាឡិកា គ្រឿងនាឡិកា: ខ្សែឡាន កូនសោ ប៉ោល ទ្រនិច លេខ កញ្ចក់ យ៉ៃ ។

គុណនាម .– ទៀង យឺត លឿន គាំង ខូចដាច់ឡាន ថ្មី ចាស់ៗ

កិរិយាសព្ទ .– មួលនាឡិកា ផ្ទៀងនាឡិកា ប្ដ ម៉ោង បង្វិលទ្រនិច មើលម៉ោង នាឡិកាដើរ នាឡិកាឈប់ (ផាច)

សរសេរតាមសូត្រ

ភ្លៀង

ទឹកភ្លៀងបង្កើតមកអំពីពពក ឯពពកកើតឡើងអំពីចំហាយទឹកនៅវេលាដែលត្រូវកំដៅព្រះអាទិត្យ ប្រមូលផ្ដុំគ្នាឡើងហើយអណ្ដែតទៅព្ទ-

ដំអាកាស កាលណាពពកនោះសោត់ទៅប្រទះនឹងខ្យល់ត្រជាក់ខ្លាំងក៏កក ទៅជាទឹក ហើយធ្លាក់មកជាទឹកភ្លៀង ទឹកភ្លៀងជ្រាបទៅក្នុងដីសំពប់ ចិញ្ចឹមរុក្ខជាតិទាំងឡាយ ប្ដុំគ្នាកើតបានជាដង្ហើមទឹក មួយចំណែកទៀត ហូរធ្លាក់ទៅក្នុងថ្លុក ត្រពាំង បឹង ស្ទឹង ទន្លេ សមុទ្រ ។ កាលណាមាន ភ្លៀងច្រើនតែងមានព្យុះ ផ្គរ ផ្លេកបន្ទោរ ហើយទឹងរន្ទះផង ។

ពាក្យពិបាក ។- ផ្ដុំ អណ្ដែត សោត់ រុក្ខជាតិ ព្យុះ ផ្គរ ផ្លេកបន្ទោរ ។ (ភ្លៀងសរសេរបានពីរយ៉ាង "ភ្លៀង ឬ ផ្លៀង") ។

តែងសេចក្ដី

ចូរអ្នកអធិប្បាយអំពីថ្ងៃមួយដែលមានភ្លៀងមួយមេយ៉ាងធំ ។ អ្នកបានឃើញដូចម្ដេចខ្លះ នៅវេលាមុនភ្លៀង វេលាកំពុងភ្លៀង វេលាក្រោយភ្លៀង ? យោបល់របស់អ្នក ? ។

សេចក្ដីអធិប្បាយជាគំរូ

(យកតាមសេចក្ដីក្នុងទស្សនាវដ្ដីឆ្នាំទី ១ លេខ ៩ ទំព័រ ១៧)

អាទិត្យទី ៤.-

សូមសួរសារបង្រៀនតាំងពីដើមឡើងវិញ ។

កុមារដ្ឋាន

រៀនពាក្យនិងភាសា

អាទិត្យទី ១.– អំពីភូមិ

នាម.- ភូមិ, ក្រុង, ផ្លូវធ្លា, ផ្ទះ, សាលារៀន, សាលាឃុំ, ទន្លេ, ព្រែក, បឹង, របង, ទ្រុងជ្រូក, ក្រោលគោក្របី, ដើមពេបី, ដំណាំ, ចេក, ត្របែក, ក្រូច, ម្នាស់, ខ្នុរ, ស្វាយ, ដូង, ស្វា, ត្នោត, អំពិល, កន្ទួត, សណ្ដាន់, ក្រសាំង, ខ្ទិត, វាលស្រែចំការ,

គុណនាម.– ឆ្ងាយ, ជិត, ធំ, ទូលាយ, ខ្ពស់, ទាប, ស្អាត កខ្វក់, ច្រើន, តិច, ស្អុយ, ឆ្អេះ, ឆ្អាប ។

កិរិយា.– ដើរកាត់ទៅភូមិ, ចេញពីភូមិ, ចូលក្នុងក្រុងធំ, សង់ផ្ទះ, ដាំចេក, បោសសំអាតភូមិ, កាប់ឈើ, ធ្វើក្រោលក្របី, រុះរើទ្រុងជ្រូក, ដាក់ដីបំពេញថ្លុក, បុកពង្រាបដីភូមិ ។

ភាសា.– ភូមិអ្នកឈ្មោះភូមិអ្វី ? ភូមិនោះនៅខាងណាទីក្រុង ? ឆ្ងាយឬជិត ? ភូមិនោះធំឬតូច ? ចង្អៀតឬទូលាយ ? នៅភូមិនោះ

មានផ្ទះច្រើនឬតិច ? ផ្ទះសង់ខ្ពស់ឬទាប ដំបូលប្រក់អ្វី ? ផ្ទះអ្នកនៅឆ្ងាយឬជិតសាលាឃុំ ? នៅភូមិអ្នកមានសាលារៀនឬទេ ? មានដើមឈើនិងដំណាំអ្វីខ្លះនៅក្នុងភូមិអ្នក ?

អាទិត្យទី ២.- អំពីវត្ត

នាម.- ទីធ្លា, កំពែង, របង, ខ្លោងទ្វារ, ទន្ទ, ផ្លូវធ្លា, ដើមឈើ, ព្រះវិហារ, កុដិ, សាលា, ព្រះចេតិយ, កំពូល, ពេងទូកង, ខ្ទមអ្នកតា, ពនទេវតា, អាស្រម, ផ្ទះដូនជី, ក្បាច់ចេនា, ដើមផ្កា ព្រះពុទ្ធរូប, លោកសង្ឃ, ឧបាសក, ទាយក ។

គុណនាម.- ធំ, ទូលាយ, ស្អាត, ល្អ, រលើប, ខ្ពស់, ទាបរាបស្មើ, ស្រួច, រុងរឿង, ចុំចើង, ខ្ទាលប្រាលផ្អៅ, ឆ្ងាយ, ជិត, ត្រសុំ, ត្រសាយ, ក្រអូបឈ្ងុយឈ្ងប់, ទ្រហឹងអឹងកង, ក្រញាំព្រោងព្រាត, ស្ងាត់ឈឹង, ។

•

ភាសា.-

សុំគ្រូតែងពាក្យចោទសួរសិស្សតាមរបៀបដែលយើងបានធ្វើ អាទិត្យទី ១ នឹងមុនៗ ។

អាទិត្យទី៣ នឹងទី៤.- អំពីក្រុង

នាម.- ផ្សារ, ផ្លូវថ្នល់, ទន្លេ, ព្រែក, ស្ពាន, ថ្លុក, ត្រពាំង, ផ្ទះផ្សារ, ផ្ទះលក់ទំនិញ, គេហស្ថាន, វត្តលោក, វាំង, សាលារៀន, រោងម៉ាស៊ីន, រោងរង់ទង់, ជាងដែក, ជាងឈើ, សាលាបនា, ចង្កៀង គោមអគ្គិសនី, យានជំនិះផ្សេងៗ, ជនានុជន, ប្រដាប់ស្លៀកពាក់, ប្រដាប់ប្រើប្រាស ។

គុណនាម.- រុងរឿង, ថ្កុំថ្កើង, ល្អ, អាក្រក់, ស្អាត, ក្រខ្វក់ ធំទូលាយ, ខ្ពស់, ស្រឡះ, សម្បើម, មាំ, ស្រួប, វែង, សុខក្សេម-ក្សាន្ត, ជិត, ឆ្ងាយ, ក្រហេងក្រហូង, រាបស្មើ, ច្រើនពោរពាស, ខ្វាត់ខ្វែង, ឈូរឆ, ទ្រហឹងអឹងកង, ចង្អៀតគានគាប់, រំពងខ្ទរខ្ទារ, គ្រឹកគ្រេង, ។

កិរិយា.- រៀបចំទីក្រុង, ចាក់ដី, លុបថ្លុកត្រពាំង, យកខ្សាច់, រិះគ្រួស, ធ្វើស្ពាន, សង់ផ្ទះ, ដើរលេងផ្សារ, លក់ទំនិញ, ទៅទិញ ពែត, ជិះរទេះ, ឆ្លងកាត់ព្រែក, ចូលក្នុងផ្សារ, ដើរត្រួតត្រា, ឈរយាមល្បាត, បោសថ្នល់, កើបសំរាម, បង្ហូរទឹកសំអុយ

បង្រៀនមើល

អាទិត្យទី ១ .– មេឃុំនៅភូមិយើង

(សៀវភៅវិជ្ជាខេមភាសាបរិវត្ត. ទំព័រ ៨២)

អាទិត្យទី ២ .– អ្នកយាមល្បាតនៅក្នុងភូមិ

(សៀវភៅដដែល ទំព័រ ៨៤)

អាទិត្យទី ៣ នឹងទី៤ .– ព្រះវិហារព្រះកែវមរកតនៅក្រុងភ្នំពេញ

(សៀវភៅដដែល ទំព័រ ១០៩)

បរិច្ឆេទភាគ២

បង្រៀនពាក្យនឹងភាសា

អាទិត្យទី ១.– អំពីពេលវេលា

នាម.– ថ្ងៃ, យប់, អាទិត្យ, ខែ, ឆ្នាំ, មួយរំពេច, មួយស្របក់, រម៉ាំង, នាទី, (មីនុត) ។

គុណនាម.— ក្ដី, ធំធិត, យូរ, ឆាប់, ឆ្នាំចាស់, ឆ្នាំថ្មី, ខែមុន, ខែក្រោយ, ដើមខែ, ចុងខែ, កណ្ដាលខែ ។

កិរិយា.— ខាតពេលវេលា, កត់ថ្ងៃខែឆ្នាំ, មើលម៉ោង, ថ្ងៃរះ, ថ្ងៃលិច, ថ្ងៃតាំង ។

ភាសា.— ដែលគេហៅថាពេលវេលានោះគឺអ្វី? ក្នុង ១ ឆ្នាំមានប៉ុន្មានខែ? គឺខែអ្វីខ្លះ? ឯឆ្នាំគឺឆ្នាំអ្វីខ្លះ? ក្នុង ១ អាទិត្យមានប៉ុន្មានថ្ងៃ? គឺថ្ងៃអ្វីខ្លះ? ក្នុង ១ ខែមានប៉ុន្មានថ្ងៃ? ក្នុង ១ ថ្ងៃ ១ យប់មានប៉ុន្មានម៉ោង?

អាទិត្យទី ២.— អំពីខ្យល់

នាម.— ខ្យល់, ខ្យល់រំភើយ, ខ្យល់ជំនោរ, ខ្យល់ព្យុះ, ព្យុះសង្ឃរា, ខ្យល់កំបុតត្បូង (ខ្យល់គួច), ខ្យល់ពីងដើន ។

គុណនាម.— រហើយត្រសៀក, ត្រជាក់, រងា, តិច, ខ្លាំង, រក់រៃ ។

កិរិយា.— ខ្យល់បក់តិចៗ, ខ្យល់បក់ខ្លាំង, ខ្យល់គួចក្បួល, បង្ហើរខ្លែង, បើកក្ដោង ។

អាទិត្យទី ៣.— អំពីភ្លៀង-ឥន្ទធនូ

នាម.— ភ្លៀង, ផ្គរ, រន្ទះ, ផ្លេកបន្ទោរ, ឥន្ទធនូ, សន្សើម, គ្រាប់ភ្លៀង, ទឹកភ្លៀង ។

គុណនាម.- ច្រើន, តិច, ស្រិចៗ, ប្រុយៗ, រលឹម, ទទឹកជោក, សើម ។

កិរិយា.- រាំងភ្លៀង, ភ្លៀងស្រក់តក់ៗ, ទឹកភ្លៀងដក់ ទឹកភ្លៀងជ្រាបទៅក្នុងដី, ត្រង់ទឹកភ្លៀង, ងូតទឹកភ្លៀង ។

អាទិត្យទី ៤.- អំពីនាឡិកា

នាម.- នាឡិកា ឬ នាលិកា, នាឡិកាយោល, នាឡិការោទ៍ នាឡិកាដក់, ផ្ទះនាឡិកា, គ្រឿងនាឡិកា, ខ្សែឡាន, កូនសោ, ប៉ោល, ទ្រនិច, លេខ, កញ្ចក់, យ៉ៃ ។

គុណនាម.- ទៀង, យឺត, លឿន, គាំង, ខូច, ដាច់ឡាន, ថ្មី, ចាស់ ។

កិរិយា.- មួលនាឡិកា, ផ្ទៀងនាឡិកា ឬ ម៉ោង, បង្វិលទ្រនិច, មើលម៉ោង នាឡិកាដើរ, នាឡិកាឈប់ (ច្រើនថានាឡិកាស្លាប់) ។

បង្រៀនមើល

អាទិត្យទី ១.- អំពីពេលតាមរបៀបខ្មែរ

(សៀវភៅវត្ថុស្ថាបត្យាយន៍ បារ. ទំព័រ ១០៨)

សរសេរតាមសូត្រ

អំពីពេលវេលា

ដែលហៅថាពេលវេលានោះគឺ គេសម្រេចយកតាមកំណត់ដំណើរព្រះធរណីវិលជុំវិញខ្លួនឯង ហើយនឹងវិលក្រឡឹងជុំវិញព្រះអាទិត្យផង ។ ពេលដែលព្រះធរណីវិលបានមួយជុំខ្លួនឯងនោះ ហៅថាមួយថ្ងៃមួយយប់ គឺម្ភៃបួនម៉ោង លុះព្រះធរណីវិលបានមួយជុំព្រះអាទិត្យ ទើបហៅថាមួយឆ្នាំ មួយឆ្នាំមានបីរយហុកសិបប្រាំថ្ងៃ ឬ ហាសិបពីរអាទិត្យ ។

ដែលហៅថារដូវនោះ គឺកន្លែងកំឡុងដែលខ្យល់អាកាសផ្លាស់ប្តូរគ្នាក្នុង ១ ឆ្នាំ ៗ ។

សរសេរពាក្យពិបាក ៈ— ដំណើរ, ព្រះធរណី, ព្រះអាទិត្យ, ម្ភៃ ហុកសិបប្រាំ, ហាសិបពីរ, ខ្យល់, ផ្លាស់ប្តូរ ។

តែងសេចក្តី

ចូរអ្នកអធិប្បាយអំពីអ្នកប្រើពេលវេលាដូចម្តេច តាំងពីព្រលឹមឡើងរហូតដល់ព្រលប់ ។

ទំនងតែង

តាំងពីព្រលឹមរហូតដល់ពេលបាយអ្នកធ្វើអ្វីខ្លះ ? ចុះពេលល្ងាច ទល់នឹងព្រលប់អ្នកធ្វើអ្វីទៀត ?

បង្រៀនមើល

អាទិត្យទី ២.- អំពីខ្យល់បក់មកពីទិសខាងជើង

សៀវភៅខេមរភាសា បរិ. ទំព័រ ៦៤

សរសេរតាមសូត្រ

អំពីខ្យល់

កាលណាយើងឈរឬអង្គុយនៅកណ្ដាលទីវាល ហាក់ដូចជាមានអ្វីមកប៉ះពាល់ខ្លួនយើងនាំឲ្យល្ហើយ នេះហៅថាខ្យល់ ។ ឯស្លឹកឈើដែលកំរើកទៅមកបាន នោះគឺខ្យល់បក់ ។ ខ្យល់បក់នេះជួនខ្លាំង ជួន-តិច ខ្យល់បក់តិច ៗ ហៅថាខ្យល់ដំនោរ ខ្យល់បក់ខ្លាំងហៅថាព្យុះ កាលណាខ្យល់នោះបក់ខ្លាំងអស្ចារ្យហៅថាព្យុះសង្ឃរា ។

ខ្យល់ព្យុះ អាចធ្វើឲ្យដើមឈើ ផ្ទះសម្បែង ទូក កប៉ាល់អន្តរាយបាន ។

ខ្យល់មានប្រយោជន៍ ដើម្បីឲ្យអ្នកដើរទូក សំពៅបើកក្តោងលឿន ទៅបានឆ្ងាយ ។

សរសេរពាក្យពិបាក :- ល្ហើយ, រល, ព្យុះសង្ឃរ អន្តរាយ, អស្ចារ្យ, កប៉ាល់, លឿន ។

តែងសេចក្តី

ចូរអ្នករៀបរាប់អំពីខ្យល់ព្យុះតាមពាក្យចោទខាងក្រោមនេះ ៖ យ៉ាងដូចម្តេចដែលហៅថាខ្យល់ព្យុះ? នៅក្នុងរដូវណាដែលមានខ្យល់ព្យុះ? ខ្យល់នោះបក់មកពីទិសឯណា? មុននឹងមានខ្យល់នោះអ្នកសំគាល់ឃើញហេតុអ្វីនៅលើមេឃ? វេលាខ្យល់នោះបក់មក អ្នកព្រួយដូចម្តេចខ្លះ? អ្នកឃើញមានអ្វីមកជាមួយផង? អ្នកឃើញខ្យល់នោះបណ្តាលឲ្យមានហេតុអ្វីខ្លះ នៅក្នុងភូមិអ្នក នៅក្នុងទន្លេ? អ្នកចូលចិត្តនឹងខ្យល់នោះឬទេ? ពីព្រោះអ្វី? ។

បង្រៀនមើល

អាទិត្យទី ៣.– អំពីភ្លៀង

ទឹកភ្លៀងបង្កើតមកអំពីពពក ឯពពកកើតឡើងអំពីចំហាយទឹក នៅវេលាដែលត្រូវកំដៅព្រះអាទិត្យ ប្រមូលផ្តុំគ្នាឡើងហើយអណ្តែតទៅលើអាកាស កាលណាពពកនោះរសាត់ទៅប្រទះនឹងខ្យល់ត្រជាក់ខ្លាំងក៏កកទៅជាទឹក ហើយធ្លាក់មកជាទឹកភ្លៀង ទឹកភ្លៀងជ្រាបទៅក្នុងដី សំរាប់ចិញ្ចឹមរុក្ខជាតិទាំងឡាយ ឬផ្តុំគ្នាកើតបានជាដើមទឹក មួយចំណែកទៀតហូរធ្លាក់ទៅក្នុងថ្លុក ត្រពាំង បឹង ស្ទឹង ទន្លេ សមុទ្រ ។ កាលណាមានភ្លៀងច្រើន មានព្យុះ ផ្គរ ផ្លេកបន្ទោរហើយទឹងរន្ទះផង ។

ពាក្យពិបាក .– ផ្តុំ, អណ្តែត, រសាត់, រុក្ខជាតិ, ព្យុះ, ផ្គរ, ផ្លេកបន្ទោរ ។ ភ្លៀងសរសេរបានពីរយ៉ាង ភ្លៀង ឬ ផ្លៀង ។

សរសេរតាមសូត្រ

សុំគ្រូយកមេរៀនមើល "អំពីភ្លៀង" មកធ្វើជាសរសេរតាមសូត្រផងចុះ ។

តែងសេចក្ដី

ចូរអធិប្បាយអំពីភ្លៀងតាមពាក្យចោទខាងក្រោមនេះ ៖

នៅស្រុកខ្មែរយើងរដូវណាដែលមានភ្លៀងច្រើន? ភ្លៀងនោះធ្លាក់មកពីណា? វេលាមុនភ្លៀងអ្នកឃើញមានអ្វី ហើយអ្នកឮសូរអ្វីនៅលើមេឃ? នៅវេលានោះមេឃយ៉ាងដូចម្ដេច? លុះបន្តិចមកទៀតអ្នកឃើញមានអ្វីស្រក់ចុះមក ហើយហូរធ្លាក់ទៅឯណា? នៅក្នុងស្រែឬក្នុងថ្លុកត្រពាំង អ្នកឃើញមានអ្វី? នៅក្នុងរដូវនោះអ្នកស្រែចំការធ្វើអ្វីខ្លះ? ឯទឹកទន្លេឡើង-ឬស្រក? អ្នកចូលចិត្តទឹកភ្លៀងឬទេ? ពីព្រោះអ្វី?

តែងសេចក្ដី

អាទិត្យទី ៤.–

ចូរអ្នកអធិប្បាយអំពីនាឡិកាដក់ តាមពាក្យចោទខាងក្រោមនេះ ៖

ឪពុកអ្នក ឬ គ្រូអ្នកមាននាឡិកាដក់ឬទេ? នាឡិកានោះធ្វើពីអ្វី? រាងវាយ៉ាងដូចម្ដេច? នៅខាងមុខវាអ្នកឃើញមានអ្វីខ្លះ? ឯក្រវិលនឹងកំ-

ពួកវាសំរាប់ធ្វើអ្វី? ឯទ្រនិចវាទាំងពីរប៉ុនគ្នាដែរឬទេ? ហើយវិលស្មើគ្នាឬទេ? ទ្រនិចមួយចង្អុលអ្វី? ទ្រនិចមួយទៀតចង្អុលអ្វី? បើអ្នកយកនាឡិកាដក់មកដាក់ជិតត្រចៀកអ្នកឮសូរដូចម្តេច? នាឡិកាមានប្រយោជន៍ឬទេ? ពីព្រោះអ្វី? ។

មជ្ឈិមដ្ឋានទី ២ និង ឧត្តមដ្ឋាន ។

នព្វន្ត - រង្វាស់ - រង្វាល់ - ភូមិសាស្ត្រ

សូមសារបង្រៀនពីដើមឡើងវិញ ។

បណ្ឌិមដ្ឋានទី ១

ឧទ្ទេស

លេខចែកចែងភាគពេល

ឧបមា: ៤ ថ្ងៃ ១៣ ម ៤៧ មន ៤០ ស ចែកនឹង ៨

```
   ៤ថ   ១៣ម   ៤៧មន៥០ស      | ៨
---------------------------|------------------
២៤ថ×៤ = ៩៦ម                | ១៣ម ៤៣មន ២៥ស
        ១០៩ម
         ២៩
          ៥
-------------
៦០ម × ៥ = ៣០០មន
-----------------
          ៣៤៧មន
           ២៧
            ៣
        ----------
   ៦០ × ៣ = ១៨០
   ---------------
            ២៣០
             ៧០
              ៦
```

- គេសំរាយ ៤ ថ្ងៃ ទៅជាម៉ោង. ហើយគេបញ្ចូលលទ្ធផលទៅ ១៣ ម៉ោងបានជា ១០៩ ម៉ោងទើបយកទៅចែកនឹង ៨ ឃើញបាន ១៣ ម៉ោង នៅសល់ ៥ ម៉ោង ។

- សេស ៥ ម៉ោងនេះត្រូវសំរាយឲ្យទៅជាមីនុតគឺបានលទ្ធផល ៣០០- មីនុត ។ នេះយកទៅបញ្ចូល ៤៧ មីនុតបាន ៣៤៧ មីនុតទៅចែកនឹង ៨ ឃើញបាន ៤៣ មីនុតនៅសល់ ៣ មីនុត ។

គេសំរាយ ៣ មីនុតឲ្យទៅជាសិគុន ឃើញលទ្ធផល ១៨០ សិគុន ទើបយកលទ្ធផលនេះទៅបញ្ចូល នឹង ៥០ សិគុន ឃើញបាន ២៣០ សិគុន នៅសល់ ៦ សិគុន ។

មេរៀន .– ដើម្បីនឹងចែកលេខចំនួនបែងភាគពេលនឹងចំនួនអ៊ីមួយដុំ គេត្រូវចែកលេខដែលនៅខាងឆ្វេងដៃ គឺ លេខដែលធំជាងគេនឹងចំនួនដុំនោះ បើចែកទៅហើយមិនដាច់ គឺនៅសល់ គេសំរាយពេលដែលសល់នោះទៅជាពេលដែលនៅបន្ទាប់ឆ្វេងដៃរួចគេបូក ទើបឃើញលទ្ធផលប៉ុន្មានយកទៅចែកនឹងចំនួនដុំនោះតាមលំដាប់តៗទៅ ។

វិធីហាត់មាត់ទទេ.– អ្នកជិះទោចក្រយាន ១ ជិះបានក្នុងមួយម៉ោង ១២ គីឡូម៉ែត្រ តើចម្ងាយ ៣៦ គ.ម គេជិះប៉ុន្មាន ម៉ោង? ។ល។

វិធីហាត់សរសេរ.– កប៉ាល់សមុទ្រមួយបើកបានចម្ងាយ ២៤០០ គ.ម.ក្នុង ៨៥ ម៉ោង តើក្នុង ១០០ គម កប៉ាល់នោះបើកប៉ុន្មាន ម៉ោង? ។ល។

•

មេរៀនទី ២.– លេខចែកនឹង ០,៥០ – ០,២៥ ដើម្បីនឹងចែកចំនួនអ៊ីនឹង០,៥ គេត្រូវគុណចំនួននោះនឹង ២ ឧបមា: នំមួយថ្លៃ ០ʻ,៥០ តើប្រាក់ ៧ʻ, ទិញបាននំប៉ុន្មាន? គឺ: យក ៧ʻ គុណនឹង ២ ឃើញបាននំ

១៤ ដើម្បីនឹងចែកចំនួនអ្វីនឹង ០,២៥ គេត្រូវគុណចំនួននោះនឹង ៤

ឧបមា: ស្លាបប៉ាកកាមួយថ្លៃ ០៛,២៥ តើប្រាក់ ៨៛, ទិញបានស្លាបប៉ាកកា ប៉ុន្មាន ?

គឺ: យក ៧ គុណនឹង ៤ ឃើញស្លាបប៉ាកកា ២៨ ។

វិធីហាត់គិតមាត់ទទេ ._

ចែកនឹង ០,៥០,: ប្រាក់ ៣៛ ; ៧៛ ; ១២៛ . ៨៛.៥០ ; ១៤៛,៥០ ទិញបានបន្ទាត់ប៉ុន្មាន បើបន្ទាត់មួយថ្លៃ ០៛,៥០ ។

ចែកនឹង ០,២៥: ដបទឹកខ្មៅមួយចំណុះ ០លី,២៥ តើបានទឹកខ្មៅ ប៉ុន្មានដបបើគេយកទៅចាក់ ៧លី ; ៣លី,៥ ; ៤លី,២៥ ; ២៥លី ?

រង្វាស់រង្វាល់

សូមសាបស្រៀនតាំងពីដើមឆ្នាំមកវិញ ហើយសាកសួរវិធីមុនៗ នឹងដាក់ចំណោទឲ្យសិស្សធ្វើឲ្យបានច្រើន ។

អាជីកដ្ឋាន

សប្តាហ៍ ១

ទី ១.– សាបស្រៀនអំពីលេខបូកទាំងពីរយ៉ាងឡើងវិញ ។

វិធីហាត់មាត់ទទេ.– លេខបូកជាអ្វី ? (ជាវិធីមួយសំរាប់ប្រមូលចំនួនអ្វីដែលដូចគ្នាមកធ្វើជាចំនួនមួយ) ។ ដើម្បីនឹងសរសេរហើយនឹងបូកលេខនោះគេត្រូវសំគាល់ដូចម្តេច ? គេត្រូវសំគាល់ខ្ទង់ គឺចំនួនរាយក្រោមចំនួនរាយ ចំនួនដប់ក្រោមចំនួនដប់ ។ល។

វិធីហាត់សរសេរ.– ចូរធ្វើលេខបូកដូចមានដាក់នៅខាងក្រោមនេះ ៖

៦៦១៣រ,+២៣រុ+ ៥៣៖រុ= . . . . ២២៧ម+ ៧៩២ម៥= . . . . .

២៥៦រ,៧+៥៨រ,៥៥+៩៦៣រ,៥= . . . . . ២៩៩ម៧២+៩៦២ម=។

៣. បំណោទ.– ទូកប៉ុកចាយមួយផ្ទុកឥដ្ឋបីថ្ងៃគឺថ្ងៃទី ១ ផ្ទុកបាន ៦៨៥ ដុំ ថ្ងៃទី ២ បាន ៤៦៩ ដុំ ថ្ងៃទី ៣ បានស្មើនឹងថ្ងៃទី ១ នឹងទី ២ រួមគ្នា តើក្នុង ៣ ថ្ងៃទូកនោះផ្ទុកបានឥដ្ឋប៉ុន្មានដុំ ? ។

៤- អ្នកស្រែម្នាក់បានទិញស្រូវ ២៧ហ ថ្លៃ ១៩៨៨៛,៧៥ រួច ៣៧ហ.ល៥០ ថ្លៃ ២.៤៧៥៛,៥០ ។ តើអ្នកស្រែនោះទិញទាំងអស់បានប៉ុន្មានហិកតូលីត្រ ? ហើយត្រូវលក់ស្រូវនោះទៅវិញថ្លៃប៉ុន្មានឲ្យបានចំណេញ ១២៩០៛,៧៥ ? ។

ទី ២.— សាបត្រៀនអំពីលេខសងឡើងវិញ ។

១- វិធីហាត់មាត់ទទេ.— លេខសងជាអ្វី (ជាវិធីមួយសំរាប់ដកបុកាត់ចំនួនតូចមួយពីចំនួនធំមួយ) ។ គេធ្វើលេខសងដូចម្ដេច? (គេសរសេរចំនួនតូចដាក់ក្រោមចំនួនធំឲ្យត្រង់ជួរ គឺខ្ទង់រាយក្រោមខ្ទង់រាយ ខ្ទង់ដប់ក្រោមខ្ទង់ដប់) ។ល។

២- វិធីហាត់សរសេរ.— ចូរធ្វើលេខសងខាងក្រោមនេះបានផ្ទៀបផ្ទាក់ឲ្យដឹងខុសត្រូវផង ។

២៨៧៧ម-៤៣៩ម= .....។ ១៥៣២ម-៧៥៣ម៤៥.....។

៩៩២៛,៨-៥៣៦៛,.......។ ៧៩២៣៛,៦៥-២៨៤៛,៧៨...។

៣- បំណោទ.— ជាងឈើម្នាក់មានប្រាក់ ២២៥៣៩៛,៥០ ហើយគេទិញឈើមួយកន្លែងអស់ ៧៦៣៤៛,២៥ មួយកន្លែងទៀតអស់ ៨២៨៦៛,៦០ តើជាងឈើនោះនៅសល់ប្រាក់ប៉ុន្មានទៀត ? ។

៤· ដង្ខៅម្នាក់ចេញថ្លៃឲ្យកូនជាង ៣ នាក់ចំនួនប្រាក់ ៧០០៛, ។ កូនជាងទីមួយបាន ២៥៧៛,៧៥ ជាងទី ២ បានតិចជាងៗទីមួយ ៣៩៛,៥០ ហើយជាងទី ៣ ត្រូវបានប្រាក់ដែលនៅសល់ តើម្នាក់ៗត្រូវបានប៉ុន្មាន? ។

ទី ៣.— សាបង្រៀនអំពីលេខគុណចំនួនដុំនឹងចំនួនទសភាគ លេខគុណនឹង ១០ ។ ១០០ ។ ១០០០ ។ ហើយនឹងរបៀបធ្វើផ្ទាក់ឲ្យ-ឃើញខុសត្រូវនោះឡើងវិញផង ។

វិធីហាត់មាត់ទទេ.— លេខគុណជាអ្វី ? (ជាវិធីមួយសំរាប់បង្កើនចំនួនមួយឲ្យចំរើនធំឡើងមានកំណត់) ។ លេខតំណាំងគឺអ្វី ? មេគុណគឺអ្វី ?

មួកមួយថ្លៃ ៥៛ បើមួក ៥ ។ ១០ ។ ១០០ ។ ១០០០ ។ ថ្លៃប៉ុន្មាន? ។ គេធ្វើដូចម្ដេចដើម្បីនឹងគុណចំនួនគត់នឹង ១០ ។ ១០០ ។ ១០០០ ។ បើលេខតំណាំងជាចំនួនមានបែងភាគក្ដី គេធ្វើដូចម្ដេច? ។ល។

២.— បំណោទ.— ចិនម្នាក់ទិញមួក ៥២ ហើយលក់ទៅវិញថ្លៃ ១៨០៛មួយ រួចចិននោះគិតឃើញចំណេញទាំងអស់ ៦៣០៛ តើថ្លៃដើមមួកនោះទាំងអស់ប៉ុន្មាន ? ។

៣.– ជាងឈើម្នាក់គេបានកុងមួយថ្ងៃ ១៦រ៥០ វាធ្វើការពេលថ្ងៃក្នុង ១ ឆ្នាំលើកតែ ៥២ថ្ងៃអាទិត្យ ហើយនឹងថ្ងៃបុណ្យ ៦ ថ្ងៃចេញ ។ ថ្លៃឈ្នួលផ្ទះ ៧២០រ ហើយសន្សំទុកបាន ៦០០រ តើជាងនោះនៅសល់ប្រាក់ប៉ុន្មានទុកនឹងចាយវាយក្នុងគ្រួសារ? ។

ទី៤.– សាបង្រៀនអំពីលេខចែក ដែលបានបង្រៀនក្នុងឆ្នាំនេះឡើងវិញ ។

១– វិធីហាត់មាត់ទទេ.– សូមមើលវិធីនេះក្នុងកិច្ចសិក្សាបឋមវិជ្ជា តាំងពីខែសេបតមប្រ៍រហូតមកដល់ខែម៉ៃនេះ ។

២ – បំណោទ.– ឈ្មួញម្នាក់ទិញសំពត់ហូល ៨ ហើយលក់ទៅវិញទាំងអស់បានប្រាក់ ៦៤០រៀល គេគិតទៅឃើញបានចំណេញ ១៥០ រៀល តើថ្លៃដើមសំពត់នោះ ១ ប៉ុន្មាន? ។

រង្វាស់រង្វាល់

ទី ១. សាបង្រៀនអំពីរង្វាស់ប្រវែងឡើងវិញ ។

១. វិធីហាត់មាត់ទទេ.– ខ្នាតដើមនៃវិធីវាស់ប្រវែងនោះគឺអ្វី ? ម៉ែត្រ

គេធ្វើអំពីអ្វី ? មានបែបយ៉ាងណាខ្លះ ? រង្វាស់តូចជាងម៉ែត្រនោះគឺអ្វីខ្លះ ? ខ្នាតធំជាងម៉ែត្រនោះគឺអ្វីខ្លះ ?

វិធីហាត់សរសេរ – ឲ្យសរសេរជាម៉ែត្រចំនួនខាងក្រោយនេះ ៖

១៧ម ។ ៨ហ.ម ។ ៣៦ដ.ក.ម ។ ៦៥ស.ម ។ ៧ហ.ម ។ ៨០០០ ម.ម ។ ៨៥៣ស.ម ។ ៤ដ.ម ៦៥ស.ម ។

បំណោទ.– អ្នកវេញខ្សែម្នាក់ វេញខ្សែនៅថ្ងៃចន្ទបាន ៣៥ ម៉ែត្រ ថ្ងៃអង្គារបាន ៨ ម៉ែត្រ លើសថ្ងៃចន្ទ ហើយថ្ងៃពុធបាន ៩ ម៉ែត្រ លើសថ្ងៃអង្គារទៀត ។ តើក្នុង ៣ ថ្ងៃនោះ គេវេញខ្សែបានប៉ុន្មានម៉ែត្រ?

៣. ឈ្មួញម្នាក់ជំពាក់ទំនិញគេ ៩៦៦៛៥០ រំលស់ជាប្រាក់ ១២៥៛៥០ ហើយនៅសល់ប៉ុន្មានឲ្យជាសំពត់គិតថ្លៃ ១៤៛, ក្នុង ១ ម៉ែត្រ ។ តើឈ្មួញនោះត្រូវសងសំពត់ទៅគេប៉ុន្មានម៉ែត្រ? ។

ទី ២.– សាបស្រៀនអំពីរង្វាល់ចំណុះ

វិធីហាត់មាត់ទទេ.– ចោទសួរពីការណា អំពីរង្វាល់ នឹងផ្លាស់រង្វាល់ធំទៅតូចរួចតូចមកធំវិញ ។

២. បំណោទ.– គេចាក់ទឹកទៅក្នុងថាំងធំមួយ ។ លើកដំបូង ៤ហ.ល គន្ទះ មួយលើកបន្ទាប់ ៤ដ.ក.ល គន្ទះ ហើយលើកក្រោយបំ–

ផ្ទុក ២៤ លីត្រ គេសួរថាចុះគេចាក់ទឹកទៅក្នុងថាំងនោះតាំងអស់ប៉ុន្មាន? ។

ទី ៣ និង ៤.— ១. សាបង្រៀនអំពីរង្វាល់ចំណុះដែលមានរូបជាក់ស្តែងគឺ រង្វាល់ដែលមានធ្វើទុកកាន់រាល់ផ្ទាល់នឹងដៃបាន ។

២. សាបង្រៀនអំពីរូបិយវត្ថុ ដែលបានបង្រៀនរួចមកហើយ ។

បំណោទ.— ១. ចិនម្នាក់ទិញស្រា ១៥ ដុទិន ថ្លៃមួយដុទិន ៦២៛៥០ ហើយចិននោះលក់រាយទៅវិញ ១០៛៣០ ក្នុង ១ លីត្រ តើចិននោះចំណេញបានប៉ុន្មាន បើក្នុង ១ ដុទិនមានចំណុះ ២.ដ.ក.លក្ខុះ? ។

២. មានបងប្អូន ៣ នាក់នៅស៊ីឈ្នួលឲ្យគេក្នុង ១ ថ្ងៃបងបង្អស់បានឈ្នួល ៨៛៥០ ប្អូនបន្ទាប់បាន ៦៛៤០ ប្អូនពៅបាន ២៛៧០ គេសួរថាចុះតាំង-អស់គ្នាបានសល់ប្រាក់ប៉ុន្មានរៀលមកផ្ទះ បើក្នុងកំឡុងធ្វើការនោះ ១អា-ទិត្យហើយរាំចាយតាំងអស់គ្នាអស់ ៧០ រៀល? ។

មជ្ឈិមដ្ឋានទី ១ និង អាទិកដ្ឋាន

ធរណីមាណសាស្ត្រ

ក្នុងខែនេះសូមលោកគ្រូរើសយកមេរៀនណាដ៏សំខាន់ៗ ដែលបានបង្រៀនក្នុងឆ្នាំសិក្សាមកបង្រៀនឡើងវិញ ។

អាទិកដ្ឋាន

វិត្តស្វាធ្យាយន៍

ក្នុងខែនេះសូមលោកគ្រូបង្រៀនសារដើមឡើងវិញ ។

បរិច្ឆណាដ្ឋាន

នព្វន្ត

មេរៀនទី ១ .- សាបញ្ញាក់អំពីលេខបូកចំនួនដុំនិងចំនួនបែងភាគដែលបានរៀនរួចមកហើយ ។

របៀបបង្រៀន .- ចោទជាចំណោទបែបដូចជា ៖

ម្តាយខ្ញុំលក់អង្ករ ១ តៅបានប្រាក់ ២៨ ៛, លក់មាន់ ២ បានប្រាក់ ៣៤ ៛, លក់កូនជ្រូក ១ បានប្រាក់ ៧៣ ៛, ។ តើគាត់ត្រូវបានប្រាក់ទាំងអស់ប៉ុន្មាន ? ។

របៀបពន្យល់ដោយចោទសួរ .- ក្នុងចំណោទនេះគេសួររកអ្វី ? គេត្រូវធ្វើដូចម្តេច ? ចូរធ្វើលេខបូកនោះទៅមើល ?

កាលណា សិស្សធ្វើលេខបូកនោះត្រឹមត្រូវហើយ ត្រូវចោទចំណោទ ១ទៀតដែលមានលេខបូកចំនួនទសភាគ ។ បើសិស្សចេះសព្វគ្រប់ ហើយត្រូវដាក់ការហាត់សរសេរឲ្យធ្វើនៅក្នុងសៀវភៅ បើពិនិត្យទៅ ឃើញថាសិស្សពុំទាន់យល់ច្បាស់ត្រង់កន្លែងណា ត្រូវសាពន្យល់កន្លែងនោះឲ្យសិស្សយល់ច្បាស់ឡើង ។

ការហាត់សរសេរនៅក្នុងសៀវភៅ.— ចំណោទ

១ — ស្រីម្នាក់ទៅផ្សារទិញអង្ករ ២ តៅអស់ប្រាក់ ៦៣រៀល ទិញសំពត់ ៥ម អស់ប្រាក់ ១០៧ រៀល ហើយនឹងទិញម្ហូបអាហារអស់ ២៥ រៀល ។ តើស្រីនោះចាយប្រាក់ទាំងអស់ប៉ុន្មាន ? ។

២ — អ្នកចំការម្នាក់ទៅផ្សារលក់ផ្លែឈើបានប្រាក់ ២៣៛,៥៣ លក់បន្លែបានប្រាក់ ១៧៛,៤៦ ។ តើអ្នកនោះលក់បានប្រាក់ទាំងអស់ប៉ុន្មាន ?។

មេរៀនទី ២ .— សាបញ្ញាក់អំពីលេខសងចំនួនដុំនឹងចំនួនទសភាគដែលបានរៀនរួចហើយ ។

សូមមើលតាមរបៀបខាងនេះ ហើយសូមតែងការហាត់ឲ្យសព្វគ្រប់ផង ។

មេរៀនទី ៣ .— សាបញ្ញាក់អំពីលេខគុណចំនួនដុំនឹងចំនួនទសភាគ មេគុណមានលេខតែមួយតួ ។

មេរៀនទី ៤ សាបញ្ញាក់អំពីលេខចែកចំនួនផ្ដុំ – ចំនួនទសភាគនឹងលេខហាមានលេខតែមួយតួ ។

សូមតែងការហាត់ឲ្យសព្វគ្រប់តាមរបៀបខាងលើនេះផង ។

រង្វាស់រង្វាល់

មេរៀនទី ១ .– សាបញ្ញាក់អំពីរង្វាស់ (ម៉ែត្រ)

រង្វាស់ដែលធំជាម៉ែត្រ – តូចជាងម៉ែត្រ នឹងរង្វាស់ដែលមានជាប្រធាន ។

មេរៀនទី ២ .– សាបញ្ញាក់អំពីរង្វាល់ (លីត្រ)

រង្វាល់ដែលធំជាងនឹងតូចជាងលីត្រ រង្វាល់ដែលមានជាប្រធាន ។

មេរៀនទី ៣ .– សាបញ្ញាក់អំពីកូនទម្ងន់ (ក្រាម)

កូនទម្ងន់ធំជាងនឹងតូចជាងក្រាម កូនទម្ងន់ដែលមានជាប្រធាន ។

មេរៀនទី ៤ .– សាបញ្ញាក់អំពីប្រាក់ដែលចាយ

នៅប្រទេសឥណ្ឌូចិន ។

ការបំណាំ .– សូមបង្ហាត់សិស្សឲ្យចេះវាស់ – វាល់ – ថ្លឹង – ដូរ

ប្រាក់ – ថែមថយប្រាក់ឲ្យបានស្ទាត់ផង ហើយសូមតែងការហាត់ឲ្យបាន សព្វគ្រប់ផង ។

កុមារដ្ឋាន

នព្វន្ត

តាមកំណត់បែកវិជ្ជាក្នុងខែនេះជាខែចុងឆ្នាំសិក្សា សូមសាបង្រៀន មេរៀនផ្សេងៗ ដែលបានរៀនតាំងពីដើមឆ្នាំមក ឲ្យសិស្សធ្វើចំណោទ ផ្សេងៗ នឹងហាត់ធ្វើលេខ ។

វង្វាស់វង្វាល់

សូមសាបង្រៀនមេរៀនផ្សេងៗ ដែលបានរៀនតាំងពីដើមឆ្នាំមក ឲ្យសិស្សហាត់គិតធ្វើលេខ នឹងធ្វើចំណោទផ្សេងៗឲ្យបានច្រើន ។

មជ្ឈិមដ្ឋានទី ២

មេរៀនជាគំរូ

វិទ្យាសាស្ត្រ .– *អំពីលុយមួយសេន(ទង់ដែង).*

ប្រដាប់សំរាប់បង្រៀន .– *សុំលោកគ្រូប្រុសស្រីរកលុយសេនទង់ដែង - សេនសំណ - ទឹកម្ជូរ - កំណាត់សំពត់ - ជញ្ជីង - កូនទម្ងន់ ។ល។ យកមកនាំសិស្សពិនិត្យមើល : រូបរាង - ចម្លាក់ខាងមុខ - ខាង-ក្រោយ ថ្លឹងលុយ លុយសេននោះ ហើយឲ្យរៀនស្គាល់ទម្ងន់លុយទាំង-នោះផង - រូបបញ្ជាក់ទម្ងន់សេនមួយនឹងជញ្ជីង ។ល។....*

ការនាំសិស្សពិនិត្យមើល .– *លុយសេននេះរាងដូចម្ដេច? (មូល) រាងមូលដូចអ្វី? (មូលសំប៉ែតដូចជាកាស) ។ លុយសេននេះមានពីរចំណែក ហើយហាមជុំវិញ ។ ចំណែកទី១ហៅថាខាងមុខ ។ នៅខាងមុខលុយសេននេះឃើញអ្វីខ្លះ? (ឃើងឃើញរូបស្ត្រីពីរនាក់ ម្នាក់អង្គុយនៅខាងលើរនួ ម្នាក់ទៀតនៅខាងក្រោមហើយខាងស្តាំរនួ ។ ស្ត្រីនេះកាន់អ្វីនៅដៃខាងស្តាំ? (កាន់ទង់ជាតិ) ។ ស្ត្រីម្នាក់ទៀតអង្គុយដូចម្ដេច?*

(អង្គុយសន្ធឹងដៃកាន់សំពត់បាំងឲ្យស្រីនេះ) ។ នៅលើក្បាលមានពាក់អ្វី ? (មានពាក់មួកផ្កាកំង ហៅថា (Bonnet) នៅខាងក្រោមទ្រូងយើងឃើញអ្វី ? (ឃើញលេខ ១ ទីងពាក្យថា «Cent» គឺជាថ្លៃសេននេះ (១សេន) ។ អក្សរនៅព័ទ្ធជុំវិញរង្វង់សេននេះថាដូចម្ដេច ? (République française) យើងកាត់ទទឹងសេនចំពាក់កណ្ដាល - វាមានប្រវែង២៦មីលីម៉ែត្រ ។ មានកម្រាស់ប្រហែលពីរមីលីម៉ែត្រ ។

យើងត្រឡប់សេននេះ មើលពីខាងខ្នងទៀត ។ យើងឃើញមានអ្វីនៅជុំវិញរន្ធកណ្ដាល ? ឃើញអក្សរចិន្ដបួនតួរ នៅក្បែរហោមមានកន្ទួលដូចជាពងត្រីព័ទ្ធជុំវិញ ។ យើងឃើញមានពាក្យអ្វីទៀត ។ (មានពាក្យថាឥណ្ឌូចិនបារាំងសែស – Indochine française) នៅកន្ទួងនេះយើងឃើញមានអ្វី ? (ឃើញ លេខ ១៩២១) ។ លេខនេះគេដាក់សំគាល់អ្វី ? (សំគាល់ឆ្នាំដែលបោះពុម្ពលុយសេននេះ ។ សេននេះមានពណ៌ដូចម្ដេច ? (ក្រហម) យើងដុសលាងសេននេះនឹងទឹកម្ជូរ តើវាមានពណ៌យ៉ាងណាវិញ ? (ពណ៌លឿងចាស់ហើយភ្លឺ) ។ មានលោហធាតុណាខ្លះដែលមិនបាច់ដុសខាត់ហើយភ្លឺដូចជាសេននេះ ? (មាសទង់ហ្គ៊ា ។

— យើងទម្លាក់សេននេះទៅលើឥដ្ឋ វាឮសូរដូចជាកណ្ដឹង ដូច្នេះសេននេះមិនមែនធ្វើពីដែកសុទ្ធទេ ។ គឺជាលោហធាតុលាយ ហៅថាទង់ដែង ។

គេលាយលោហធាតុអ្វីខ្លះ ? ទើបបានជាទង់ដែងនេះ ? (ស្ពាន់ ៣ ភាគសំណប៉ាហាំង ១ ភាគ) ។

ស្មានទម្ងន់លុយសេន .— សេននេះធ្ងន់ឬស្រាល ? -- ប្រហែលប៉ុន្មានក្រាម ? សុំឲ្យសិស្សស្មានទម្ងន់ឲ្យបានច្រើនគ្នា ហើយកត់ចំនួនទម្ងន់ដែលសិស្សស្មានទាំងនេះទៅលើក្ដារខៀនបញ្ជរ រួចថ្លឹងបញ្ជាក់ទម្ងន់សេននេះនឹងជញ្ជីង ឲ្យសិស្សឃើញទៀតផង ។

ប្រយោជន៍នៃទង់ដែង .— គេមិនគ្រាន់តែយកទង់ដែងមកធ្វើលុយសេនសំរាប់ចាយនេះទេ គេយកទៅធ្វើការជាច្រើនយ៉ាងគឺធ្វើគ្រឿងយន្តផ្សេង ៗ ពីព្រោះទង់ដែងស្វិតជាងលោហធាតុឯទៀត ។ល។

មេរៀនសង្ខេប .— សូមលោកតែងមេរៀនសង្ខេបនឹងពាក្យខ្លីៗ ។

មេរៀនក្នុងខែ

១ – អំពីលោហធាតុ ៖ ដែក – ស្ពាន់ ។ ២ ការលាយលោហធាតុ ។

៣ – សារឡើងរៀនមេរៀនខែមុន ៗ ឡើងវិញ ។

អនាម័យ

សូមសារឡើងរៀនពីដើមឡើងវិញ ។ គឺបង្រៀនតែមេរៀនណាដែលមានប្រយោជន៍ជាងគេ ។

ឧត្តមដ្ឋាន

មេរៀនជាគំរូ

វិទ្យាសាស្ត្រ.- អំពីធ្យូងថ្ម - ប្រេងកាត

ប្រដាប់សំរាប់បង្រៀន.- ធ្យូងឈើ- ធ្យូងថ្ម- ប្រេងកាត ជើងក្រានធ្យូង ៗ ល ៗ យកមកដុតបង្កាត់ក្នុងជើងក្រានឲ្យសិស្សពិនិត្យមើល ហើយចោទសួរសិស្សតាមរឿងដូចមានតទៅ ៗ

ការនាំសិស្សពិនិត្យមើល.-- យើងធ្លាប់បានឃើញធ្យូងឈើជាញឹកញយណាស់ ពីព្រោះទីក្រុងធំ ៗ នៅដែនកម្ពុជរដ្ឋយើងនេះគេច្រើនប្រើធ្យូងឈើដុតបំអិនអាហារ ជាជំនួសឧស ឯធ្យូងថ្មនៅស្រុកយើងគ្មានទេ ធ្យូងថ្មនេះនៅក្នុងដី គេហៅថាធ្យូងដីក៏បានដែរ វានៅក្នុងដីជាផ្ទាំងស្តើង ៗ ដូច្នេះកាលណាគេយកធ្យូងថ្ម គេជីកអណ្តូងឲ្យមនុស្សចុះទៅកាប់ឬជាប់យក ៗ ជួនកាលធ្យូងថ្មនេះមាននៅក្នុងដីរាក់ ៗ គេគ្រាន់តែជីកបន្តិចទៅក៏យកបានហើយ ។

ប្រដាប់ប្រដាអ្នកចុះទៅយកត្បូងថ្មមានចបចនឹងញញួរជាដើម គេបំ-ភ្លឺក្នុងអណ្តូងយកត្បូងថ្មនេះនឹងចង្កៀងមួយយ៉ាង ដែលមានអំណាចរំសាប់ខ្យល់មិនល្អចេញផ្សាយពីត្បូងថ្មមក ។

នៅដែនតុងកឹងមាន កន្លែងយកត្បូងថ្មជាច្រើនកន្លែងធំជាងគេនៅប្រ-ទេសនោះ គឺនៅហុងកៃក្នុងខេត្តក្វាងយ៉េន ត្បូងថ្មដែលគេយកនៅកន្លែងនោះមាននៅសើលើដី ។

ត្បូងថ្មប្រើការសំរាប់ដុតភ្លើងជើងក្រានកំដៅផ្ទះ នៅស្រុកត្រជាក់ដូចជានគរបារាំងជាដើម ។ គេដុតដាំទឹកយកចំហាយប្រើការក្នុងម៉ាស៊ីនទាំងពួង ដូចជាម៉ាស៊ីនកប៉ាល់សមុទ្រ ម៉ាស៊ីនរទេះភ្លើង ។ល។

ឯប្រេងកាតគឺជាប្រេងចេញមកពីថ្ម មាននៅក្នុងដីជាអណ្តូង ជួនកាលមានផុសចេញឡើងលើដីហូរទៅជ្រោះ ។ ប្រេងកាតសំរាប់ដុតយកពន្លឺ បំភ្លឺផ្ទះ ដុតភ្លើងម៉ាស៊ីនគ្រប់មុខ ។ល។

មេរៀនសង្ខេប :— ត្បូងថ្មគឺជាត្បូងនៅក្នុងដីជាផ្ទាំងស្តើង ៗ សំរាប់ដុតកំដៅក្នុងផ្ទះក្នុងវេលាដែលរងាខ្លាំង ហើយដុតដាំទឹកម៉ាស៊ីន ។

កាលណាគេយកត្បូងថ្មគេជីកអណ្តូង ប្រដាប់សំរាប់ធ្វើការក្នុងអណ្តូង

នោះ គឺចប ញញួរជាដើម ហើយបំភ្លឺនឹងចង្កៀងមួយយ៉ាងដើម្បីនឹងរំងាប់ខ្យល់មិនល្អ ដែលចេញពីធ្យូងថ្មនោះមក ។

នៅប្រទេសតុងកឹងមានអណ្តូងយកធ្យូងថ្មជាច្រើនកន្លែងៗ ដែលសំខាន់ជាងគេគឺនៅហុងកៃ ក្នុងខេត្តក្វាងយ៉េន ។

ពាក្យសួរក្នុងមេរៀន .— ដូចម្តេចហៅថាធ្យូងថ្ម ? ធ្យូងថ្មសំរាប់ប្រើការធ្វើអ្វីខ្លះ ? បើនឹងយកធ្យូងថ្ម គេត្រូវធ្វើដូចម្តេច ? គេប្រើប្រដាប់អ្វីខ្លះ ? នៅប្រទេសកម្ពុជាមានកន្លែងយកធ្យូងថ្មឬទេ ? មាននៅប្រទេសណា ? ។ល។

អានាម័យ

ការដែលត្រូវប្រយ័ត្នខ្លួនឬចៀសវាង

កុំឲ្យកើតរោគនៅវេលាដែលជម្ងឺអហិវាតរោគឬជម្ងឺពិស ។

(សូមបង្រៀនតាមសៀវភៅវិធីបង្ការរោគពីទំព័រ ២៨ ទៅដល់ ២៩ មេរៀនទី១៨) ។

មេរៀនក្នុងខែ

សូមសាបង្រៀនពីដើមឡើងវិញទាំងអស់ ។

មជ្ឈិមដ្ឋានទី ១

វត្ថុស្វាធ្យាយន៍

អាទិត្យទី ១. – ប្រៃសណីយ - ទូរលេខ, ទូរសព្ទ មានខ្សែនឹងទូរសព្ទឥតខ្សែ -

មេរៀនសង្ខេប. – គេផ្ញើដំណឹងកាន់គ្នាទៅវិញទៅមកដោយសំបុត្រឬដោយទូរលេខ ឬ ទូរសព្ទ ។

ដើម្បីនឹងផ្ញើសំបុត្រ គេត្រូវបិទតែមតាមកំណត់ច្បាប់ហើយយកសំបុត្រនោះទៅដាក់ក្នុងប្រអប់សំរាប់ទទួលសំបុត្រនៅឯមន្ទីរប្រៃសណីយ ។ នៅមន្ទីរនោះភ្នាក់ងារប្រៃសណីយចាត់ផ្ញើសំបុត្រនានាឲ្យអ្នកទទួលដល់ទីកន្លែងតាមអាស័យដ្ឋាន (ម. ថ. អាស័យ - យ៉ាត់ - ដ្ឋាន: adresse) ដោយរថយន្ត, រថភ្លើង, យន្តហោះ ឬ ដោយកប៉ាល់ ។

(សុំគ្រូយកស្រោមសំបុត្រមួយមកបង្ហាញសិស្ស ហើយបង្ហាញរបៀបការខ្នងនឹងរបៀបបិទតែម)

ទូរលេខជាគ្រឿងមួយបែបសំរាប់ផ្ញើដំណឹងបានយ៉ាងឆាប់ទាន់ចិត្ត ។ គ្រឿងនេះដើរ ដោយ កម្លាំងអគ្គិសនីហើយភ្ជាប់ពីកន្លែងមួយទៅកន្លែង

មួយដោយខ្សែលួសធ្វើពីលោហធាតុ ។ ជួនណា គេបង្កប់ខ្សែលួសនេះតាមបាតសមុទ្រឬទន្លេក៏មាន ។ ក្នុងការប្រើគ្រឿងនេះ គេសន្មតប្រើគំនូសជំនួសព្យញ្ជនៈនានា ។

ឧទាហរណ៍ a:.—; b:—...; c:—.—. ។

ទូរសព្ទមានខ្សែគឺជាគ្រឿងសំរាប់ផ្ញើសព្ទឬសញ្ញា ដែលគេសន្មតប្រើតាមលំហអាកាសដោយឥតចាំបាច់ប្រើខ្សែឡើយ ។

អាទិត្យទី ២.— ម៉ាស៊ីនដើរដោយកម្លាំងចំហាយទឹក-

ទឹកពុះក្នុងកំសៀវអាចធ្វើឲ្យគំរបកំសៀវរបើកបានមកពីកម្លាំងចំហាយទឹក ។ បើកាលណាគេយកបំពង់ដែកមួយមកដាក់ទឹកពាក់កណ្ដាល ហើយចុកឲ្យជិតរួចយកទៅកំដៅភ្លើងមិនយូរប៉ុន្មានទឹកនឹងពុះ បន្ទាប់មកគេនឹងឃើញចុកនោះខ្ទាតចេញជាពុំខានដោយសារចំហាយទឹកធាក់ ។

គឺកម្លាំងចំហាយនេះហើយដែលនាំឲ្យម៉ាស៊ីនរថភ្លើងម៉ាស៊ីនកិនផ្លូវ . បើកបរបាន ។ តែដើម្បីនឹងឲ្យទឹកពុះមានចំហាយ គេត្រូវដុតធ្យូងឲ្យមានកំដៅខ្លាំង ។ ដូច្នេះ សម្រេចទៅគឺភ្លើងធ្យូងនេះ ដែលជាហេតុនាំឲ្យគ្រឿងម៉ាស៊ីនកប៉ាល់ឬរថភ្លើងដើរបាន ។

អាទិត្យទី ៣ .— រថយន្តនិងយន្តហោះ

ម៉ាស៊ីនចំពូកនេះមិនដើរដោយកំឡាំងចំហាយទឹកពុះឡើយ គេនឹង

ថា គ្រោះថ្នាក់នឹងមានជាប្រាកដដល់ជនណាដែលកាន់ចង្កៀងប្ដុចនុះ ដែលកំពុងឆេះមានអណ្ដាតចូលទៅក្នុងកន្លែងណាមួយដែលមានចំហាយប្រេងសាំង ព្រោះចំហាយប្រេងសាំងនឹងខ្យល់លាយគ្នាតែកាលណាមកប៉ះអណ្ដាតភ្លើងនឹងឆេះហើយផ្ទុះផង ។

អ្នកប្រើចង្កៀងដុតស្រាចាស់ពេកប្ដូខូបក៏មានគ្រោះថ្នាក់ដែរ ពីព្រោះចំហាយស្រាដុតលាយនឹងខ្យល់តែប៉ះនឹងអណ្ដាតភ្លើងក៏ឆេះហើយផ្ទុះដែរ ។

គឺកម្លាំងដែលប្រេងសាំងនឹងខ្យល់ឆេះផ្ទុះនេះហើយដែលជាហេតុនាំឲ្យម៉ាស៊ីនរថយន្តនឹងម៉ាស៊ីនយន្តហោះ ដើរបាន ។

អាទិត្យទី ៤ — រៀនសាឡើងវិញ

វិធីបង្ការរោគ

កាយសិក្សា

១ — កិរិយាបថ — យើងបានដឹងថាឆ្អឹងកូនក្មេងទន់អាចផ្លាស់រាងបានដោយងាយ ។ ដូច្នេះយើងពុំត្រូវបង្ខំឲ្យក្មេងឆាប់រៀនដើរឡើយ ៖ ឆ្អឹងជើងវានឹងកោងជាប់រហូតដោយទម្ងន់ខ្លួនសង្កត់ ។

ចូរអ្នកទប់ដំហរឲ្យត្រង់ទោះជាអ្នកអង្គុយឬឈរក៏ដោយ ។ ក្នុងខ្លួនក៏ទន់ណាស់ដែរហើយអាចក្លាយកងបានដោយងាយ ។

ឥរិយាបថមិនល្អបណ្ដាលមិនឲ្យទ្រូងរីកបានដោយលំដាប់តាមទម្លាប់ធម្មជាតិ នឹងនាំឲ្យការដកដង្ហើម ពុំបានស្រួលដែលជាហេតុនាំឲ្យយើងកើតរបេងបានដោយងាយ ។

២ -កាយសិក្សា-ដើម្បីឲ្យមានរាងសមល្អ មានខ្លួនមាំខ្លាំងធ្វើអ្វីបានដោយងាយអ្នកត្រូវធ្វើសាច់ដុំឲ្យរីកធំឡើង គឺត្រូវឲ្យសាច់ដុំនេះធ្វើការ ។ មុខនឹងកាយសិក្សាដែលសំខាន់ហើយងាយជាងគេគឺការដើរទៅកន្លែងណាដែលមានខ្យល់អាកាសល្អ ។

ល្បែងគ្រប់យ៉ាងនិងកីឡា (ទាត់បាល់ , ហែលទឹក , វាយកូនឃ្លី) ក៏វិសេសដែរ តែចូរអ្នកកុំប្រព្រឹត្តល្បែងទាំងនោះឲ្យហួសកំឡាំង ។ ការហត្ថកម្ម (ជាងឈើ) ការច្បារដំណាំ) នាំឲ្យសុខកាយដែរ ។

ចូរអ្នកបំពេញកាយ សិក្សាឲ្យបានតាមរបៀបក្បួន**ខ្នាត**ក្នុងមួយថ្ងៃឲ្យបានកន្លះម៉ោង ។

កាយសិក្សានាំឲ្យអ្នកបំភ្លេចការហត់នឿយខាងបញ្ញា នាំឲ្យអ្នកឆ្ងាញ់បាយឲ្យការដកដង្ហើមនិងការឈាមរត់វិលវិតតែបានស្រួលល្អ ។

៣– ការសម្រាក – តែបើអ្នកប្រកាន់ល្បែង កីឡាឬការហាត់ប្រាណច្រើនហួសពេក សាច់ដុំអ្នកមិនមែនលូតលាស់ទេត្រឡប់ជាសឹកទៅវិញ ។ ដូច្នេះចូរអ្នកសំរាកនៅពេលក្រោយអ្នកហាត់រួច ។ ការសម្រាកសំខាន់ជាងគេបំផុតគឺដំណេកនៅពេលយប់ ។ ចូរអ្នកធ្លាប់អាស្រ័យដំណេកហើយធ្លាប់ភ្ញាក់ ។ ក្មេងត្រូវអាស្រ័យដំណេកក្នុងមួយថ្ងៃ ១០ ម៉ោង – ជំទង់ ៩ ម៉ោង, កម្លោះ ៨ ម៉ោង ។

មធ្យមដ្ឋានទី ២ និងឧត្តមដ្ឋាន

លោកនីតិ

មេរៀនទី ១.– អំពីរដ្ឋសភា

រដ្ឋសភាជាអ្នកប្រើអំណាចនីតិបញ្ញត្តិក្នុងព្រះបរមនាមនៃព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ។ រដ្ឋសភាមានសិទ្ធិបញ្ចេញមតិតាំងច្បាប់ ។ ច្បាប់ជាសេចក្តីសំដែងឆន្ទៈរបស់ប្រជាជាតិ ។ ច្បាប់ត្រូវប្រើទៅលើជនទាំងអស់ បើ

ទោះជាច្បាប់នោះត្រូវការពារក្តីផ្តន្ទាទោសក្តី បន្តិចបន្តួចក្តី ។ គណៈរដ្ឋមន្ត្រីជាអ្នកប្រើអំណាចនីតិប្រតិបត្តិក្នុងព្រះរាជអាណាចក្រ ។

អ្នកដែលមានសិទ្ធិផ្តើម គំនិតតែងច្បាប់នោះ គឺព្រះមហាក្សត្រិយ៍ គណៈរដ្ឋមន្ត្រី សមាជិកនៃរដ្ឋសភានិងសមាជិកនៃក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ ។ ច្បាប់ដែលសមាជិកនៃរដ្ឋសភាផ្តើមគំនិតតែងហៅថាសេចក្តីព្រាងបញ្ញត្តិ ។ ច្បាប់ដែលគណៈរដ្ឋមន្ត្រីផ្តើមគំនិតតែងហៅថា សេចក្តីស្នើបញ្ញត្តិ ។

សមាជិកទាំងឡាយ នៃរដ្ឋសភាជាអ្នកតំណាងរបស់ប្រជាជាតិខ្មែរទាំងមូល ពុំមែនត្រឹមតែជាអ្នកតំណាងរបស់ជនដែល ជ្រើសតាំងខ្លួនប៉ុណ្ណោះទេ ។ សមាជិកនៃរដ្ឋសភាមានចំនួន៨០រូប តាមច្បាប់ប្រកាសនៅ គ.ស. ១៩៤៧ ដែលស្តីអំពីការ ជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ។ តាមគោលការណ៍ក្នុងចំនួនបុរសខ្មែរ ១០.០០០ នាក់ដែលមានអាយុៈ ២១ ឆ្នាំឡើងទៅត្រូវមានអ្នកតំណាងមួយរូប ។

អ្នកតំណាងរាស្ត្រត្រូវមានអាយុៈ ២៥ ឆ្នាំយ៉ាងតិច ហើយនៅក្នុងតំណែងខ្លួនបានត្រឹមតែ ៤ ឆ្នាំទេ ។ មុននឹងចូលកាន់តំណែងសមាជិកនៃរដ្ឋសភាត្រូវតាំងសច្ចាប្រណិធានក្នុងទីប្រជុំចំពោះ ព្រះភក្ត្រព្រះមហា

ក្សត្រិយ៍ថាមានចិត្តស្មោះត្រង់ចំពោះព្រះភ័ក្ត្រព្រះមហាក្សត្រិយ៍ថាមានចិត្តស្មោះ ត្រង់ចំពោះ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ហើយនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។

អ្នកតំណាងរាស្ត្រមិនអាចត្រូវចោទប្រកាន់រកខ្លួនចាប់ខ្លួនឃុំឃាំងឬជំនុំជំរះក្នុងពេលដែលថិតក្នុងសមាជិកភាពទេ វៀរលែងតែអ្នកតំណាងរាស្ត្រនោះបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ដែលបានទាន់ឃើញជាក់ស្តែង ។

រដ្ឋសភាមានសម័យប្រជុំសាមញ្ញយ៉ាងតិច ពីរដងក្នុងមួយឆ្នាំ ។ សម័យប្រជុំនិមួយៗមានកំណត់យ៉ាងតិចបីខែ ។ ក្នុងសម័យប្រជុំសាមញ្ញពីរនេះ សម័យប្រជុំមួយត្រូវចាប់ផ្តើមក្នុងខែកញ្ញា ។

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ត្រាស់ហៅរដ្ឋសភាប្រជុំជាសម័យប្រជុំសាមញ្ញ ។

ក្រុមអភិបាលរដ្ឋសភាជាអ្នក ហៅសមាជិកប្រជុំជាសម័យប្រជុំវិសាមញ្ញ ដោយបានទទួលព្រះរាជបញ្ជាក្តី ដោយសេចក្តីណែនាំនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រីក្តី ឬដោយសេចក្តីសុំ របស់ភាគមួយក្នុងភាគបី (១/៣) យ៉ាងតិចនៃចំនួនអ្នកតំណាងរាស្ត្រទាំងពួងក្តី ។

របៀបវារៈនៃសម័យប្រជុំវិសាមញ្ញនេះត្រូវផ្សាយដល់មហាជនព្រមជាមួយនឹងថ្ងៃណាត់ប្រជុំ ។ សេចក្តីកត់ហេតុនៃសម័យប្រជុំនោះត្រូវចុះផ្សាយក្នុងរាជកិច្ចផង ។

មេរៀនទី ២ .- អំពីក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ

ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រនឹងរដ្ឋសភារួមគ្នាហៅថាសភា ។ ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រគ្មានសិទ្ធិបញ្ចេញមតិតាំងច្បាប់ទេ ហើយកាន់អំណាចតិចជាងរដ្ឋសភាផង ។ គណៈរដ្ឋមន្ត្រីមិនទទួលខុសត្រូវចំពោះក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រទេ ។

ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រមានសមាជិកចំនួន២៤រូប ។ សមាជិកខ្លះត្រូវចាត់តាំង ខ្លះត្រូវជ្រើសតាំងដោយបោះឆ្នោតអសាកល ។ សមាជិកទាំងនោះត្រូវមានអាយុ ៤០ ឆ្នាំយ៉ាងតិច ។ អាណត្តិនៃទីប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រមានកំណត់បួនឆ្នាំហើយទីប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ ត្រូវហៅប្រជុំហើយត្រូវប្រជុំក្នុងពេលជាមួយគ្នានឹងរដ្ឋសភា ។ ក្នុងមួយឆ្នាំៗ ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រជ្រើសតាំងប៊ុយរូនឹងគណៈកម្មការនានារបស់ខ្លួនដូចរដ្ឋសភាដែរ ។

ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រពិនិត្យហើយឲ្យយោបល់អំពីសេចក្តីព្រាងនិងសេចក្តីស្នើច្បាប់ ដែលរដ្ឋសភាបានបញ្ចេញមតិយល់ព្រមមួយលើកដំបូងរួចហើយ ព្រមទាំងអំពីបញ្ហាទាំងពួងដែលរដ្ឋាភិបាលបានដាក់ឲ្យពិនិត្យ ។

អំពីសេចក្ដីព្រាងនឹងសេចក្ដីស្នើច្បាប់ ហើយនឹងអំពីច្បាប់ថវិកា ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រត្រូវឲ្យយោបល់កំណត់មួយខែយ៉ាងយូរ ។ បើជាការប្រញាប់កំណត់វេលានោះ ត្រូវបន្ថយមកនៅត្រឹមតែប្រាំថ្ងៃ ។

បើក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្របានឲ្យយោបល់យល់ព្រម ឬពុំបានឲ្យយោបល់សោះ ក្នុងវេលាដែលមានកំណត់ទុកហើយនោះច្បាប់ដែលរដ្ឋសភាបានបញ្ចេញមតិយល់ព្រមហើយនោះ ត្រូវប្រកាសឲ្យប្រើក្នុងកំណត់ដប់ថ្ងៃ ។ បើជាការប្រញាប់ កំណត់វេលានោះត្រូវបន្ថយមកនៅត្រឹមតែពីរថ្ងៃ ។

បើក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ សូមឲ្យកែសម្រួលសេចក្ដីព្រាងឬសេចក្ដីស្នើច្បាប់ នោះរដ្ឋសភាត្រូវយកមកពិចារណាក្នុងជាលើកទី២ ។

បើក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្របដិសេធសេចក្ដីព្រាងឬសេចក្ដីស្នើច្បាប់នោះ រដ្ឋសភាមិនអាចយកមកពិចារណាជាលើកទី ២ មុនកំណត់ពេលមួយខែទេ ។

ការពិនិត្យសេចក្ដីព្រាងឬសេចក្ដីស្នើច្បាប់ជាលើកទីពីរនេះរដ្ឋសភាត្រូវបញ្ចេញមតិ ដោយវិធីបោះឆ្នោតចំហ យកតាមភាគច្រើនដោយដាច់ខាតនៃសមាជិករដ្ឋសភា ។ សេចក្ដីព្រាងឬសេចក្ដីស្នើច្បាប់ណាដែល

បានធ្វើសម្រេចដូចខាងលើនេះហើយ ត្រូវប្រកាសឲ្យប្រើក្នុងកំណត់ដប់ថ្ងៃ ។

អំពីរបៀបជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ

ក្នុងប្រទេសកាន់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ បណ្ដាជនទាំងអស់ជួយចាត់ចែងការគ្រប់ប្រទេសខ្លួន ប៉ុន្តែមិនមែនចាត់ចែងដោយចំពោះទេ គឺតាមរយៈនៃអ្នកតំណាងខ្លួន ។

ក្នុងសម័យបោះឆ្នោតមានបេក្ខជនជាច្រើន ឈរឈ្មោះឲ្យគេជ្រើសតាំងជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ។ បុរសដែលមានសិទ្ធិជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងរាស្ត្រទាំងឡាយក៏បោះឆ្នោតឲ្យឈ្មោះបេក្ខជនណាមួយដែលគាប់ចិត្តខ្លួន ។ បោះឆ្នោត គឺយល់ព្រមទទួលយកឬមិនយល់ព្រមទទួលយកបេក្ខជនណាមួយធ្វើជាអ្នកតំណាងខ្លួន ។ អធិបតេយ្យនៃបណ្ដាជនទាំងឡាយនឹងអាចប្រព្រឹត្តទៅបានដោយសារការជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងនេះ ដ្បិតអ្នកតំណាងនេះហើយ ដែលជាអ្នកសម្រេចការផ្សេងៗ និងចាត់ចែងកិច្ចការនានា ក្នុងការគ្រប់គ្រងប្រទេសព្រមទាំងជាអ្នកតែងច្បាប់ក្នុងនាមបណ្ដាជនផង ។

ការបោះឆ្នោតជាការមួយសំខាន់ណាស់ចំពោះប្រទេស ពីព្រោះជោគវាសនារបស់ប្រទេសឋិតនៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃនៃអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ។ រដ្ឋធម្ម-

នុញ្ញប្រទេសកម្ពុជាបើកឲ្យបុរសខ្មែរទាំងអស់មានសិទ្ធិជ្រើសតាំងអ្នកតំណាង ដូច្នេះបណ្ដាជនទាំងឡាយត្រូវប្រើសិទ្ធិនេះឲ្យពេញលេញ ។ មិនបញ្ចេញមតិជ្រើសតាំងគឺលះបង់ចោលអំណាចដែលខ្លួនមាន ដើម្បីជួយជ្រោមជ្រែងរបៀបចាត់ចែងការគ្រប់គ្រងប្រទេស ។ ជ្រើសតាំងដោយទុច្ចរិតគឺច្រានប្រទេសទាំងមូលទៅក្នុងភយន្តរាយផ្សេង ៗ ។

ហេតុនេះពលរដ្ឋម្នាក់ៗមានករណីយកិច្ចនឹងជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងខ្លួនឲ្យត្រឹមត្រូវគឺថាៈ ជ្រើសតាំងដោយឥតទាក់ទិននឹងលាភប្តផលប្រយោជន៍ដទៃ ដោយឯកច្ឆន្ទចិត្តឥតមានអ្នកឯណាបង្ខិតបង្ខំ គឺជ្រើសតាំងតាមសម្បជញ្ញៈខ្លួន ។

ត្រូវបោះឆ្នោតឲ្យបេក្ខជនណាដែលយើងជឿជាក់ថាមានសម្បទានឹងធ្វើការឲ្យប្រទេសបាន ។

មេសូត្រត់មាត់

(សម្រាប់គ្រប់ថ្នាក់)

១- បេះមកពីរៀនមានមកពីរក

វិជ្ជាទាំងឡាយ ក្រក្រែកម្សាយ ក្នុងនាលោកិយ

ទោះពិបាកតឹង　យ៉ាងណានោះក្តី　បើខំឃ្មាតខ្មី
ព្យាយាមសិក្សា ៗ　សង្វាតស៊ូរៀន　មិនខ្ជិលអៀនប្រៀន
គ្រប់ពេលវេលា　គន់តែនឹងបេះ　បំណោះវិជ្ជា
ជំរិះនានា　បេះមកពីរៀន ៗ
ទ្រព្យផងមានមក　ខំប្រឹងលៃលក　រិះរកធនធាន
ព្យាយាមសន្សំ　រកស៊ីទើបមាន　សម្បូរធនធាន
សម្បត្តិទាំងឡាយ ៗ　រកបានមកពិត　ឲ្យមានគំនិត
ខំគិតតែចាយ　រក្សាទុកដាក់　កុំឲ្យអន្តរាយ
ទ្រព្យធនទាំងឡាយ　មានមកពីរក ៗ　កុមារទាំងឡាយ
ខំប្រឹងខ្វល់ខ្វាយ　ត្រិះរិះរៀនយក　ចំរើនខ្លួនអ្នក
មិនធ្លាក់ជ្រុលជ្រក　ពាក្យពិតមានមក　ពីបូរាណនាយ ៗ

ពន្យល់ពាក្យ.– អម្បាយ = យូរអង្វែង ៗ អៀនប្រៀន= មុខមូរ
ក្រអឺមក្រអៀម ៗ ធនធាន= ទ្រព្យ ៗ
អន្តរាយ= ខូច វិនាស ៗ
ត្រិះរិះ= គិតពិចារណា ៗ

២.- អំពីពេល-វេលា

ពេលព្រឹកពេលយប់ ពេលល្ងាចព្រលប់ អធ្រាត្រពេលថ្ងៃ
ថ្ងៃនេះថ្ងៃមុន ថ្ងៃម្សិលម្សិលម៉្ងៃ មានពាក្យច្រើនក្រៃ
ហៅពេលវេលា ៗ ពេលចែកជាឆ្នាំ រៀនកប់ចំណាំ
ដប់ពីរមាសា ប្ដកប់ជាថ្ងៃ បីរយទិវា
ហុកសិបប្រាំជា មួយឆ្នាំប្រាកដ ៗ ប្រក្រតិទិន
កត់សំគាល់គឹន ខែថ្ងៃកំណត់ ដូចពេលបុណ្យភ្ជុំ
អុំទូកកាត់ព្រ័ត្រ ធ្វើតាមកំណត់ ដល់ពេលវេលា ៗ
ក្នុងមួយឆ្នាំត្រូវ ចែកជារដូវ នោះមានបីគ្រា
រដូវខែប្រាំង រដូវរងា រដូវវស្សា
គឺខែវសន្ត ៗ មួយឆ្នាំពិនិត្យ ហាសិបពីរពិត
អាទិត្យគ្រប់គ្រាន់ មួយត្រីមាសមាន បីខែជាក់ស្បាន់
ឆមាសកួបកាន់ ប្រាំមួយមាសា ៗ ពេលចែកសព្វគ្រប់
មួយថ្ងៃមួយយប់ តាមម៉ោងនាលិកា ម្ភៃបួនម៉ោង
គេចែកពេលជា ថ្ងៃយប់ដូចគ្នា មានម៉ោងដប់ពីរ

មួយសតវត្សរ៍ មួយរយឆ្នាំគត់ តាមបទវិធី
ចែកពេលវេលា នេះជាគម្ពីរ និយាយអំពី
ពេលមានច្រើនក្រៃ ។

ពន្យល់ពាក្យ.— មាសា= ខែ ។ ទិវា= ថ្ងៃ ។

ព្រ័ត្រ= ពួរឬខ្សែត្រគួញធ្វើហ៊ាយ ឬកគោជាដើម ។

វសន្ត= មាន ២ ខែរាប់ពីថ្ងៃ ១ កើតខែផល្គុនដល់ថ្ងៃ

១៥ កើតខែពិសាខ, រដូវឈើជ្រុះណាស់ស្លឹក ។

ត្រីមាស= បីខែ ។ ឆមាស= ប្រាំមួយខែ ។

សតវត្សរ៍= ឆ្នាំ១រយ, មួយខួបរយឆ្នាំ ។

គម្ពីរ=ក្បួន, ច្បាប់ ។

៣.— ខ្យល់ជំនោរ

ខែប្រាំងកំពិងរះ ខ្យល់បក់ពីទិស ទិសខាងនិរតី
ហៅខ្យល់ជំនោរ វាយោជូនថ្មី ត្រជាក់សរី-

រៈកាយសព្វសត្វ ។ ដំនោរខ្យល់ជូន ពពកពពូន
ជូនជាសង្កាត់ អណ្ដែតវែងឆ្ងាយ ព្រះពាយរសាត់
ខ្យល់បក់ផាយផាត់ ខ្វាយខ្វាត់ពាសពេញ ។ មេឃាងងឹត
ពពកបាំងជិត ខ្មៅជាំជុំវិញ បណ្ដាលជាភ្លៀង
ធ្លាក់មកពាសពេញ ហើយស្រាងទៅវិញ ដូចដើមធម្មតា ។
ដំណាំដាំដុះ មានកំណាំងស្លុះ ជ្រុះដង្កូវក្រា
ព្រោះខ្យល់ដំនោរ បក់មកគាលណា ចំរើនផលា-
នុផលទាំងឡាយ ។

ពន្យល់ពាក្យ.- ខ្យល់ដំនោរ= ខ្យល់បក់ជូនមកពីទិសនិរតី ។ វាយោ= ខ្យល់ ។ សរីរ= (មើលថា:សរីរៈ) អត្តភាព, រូប, រាងកាយ ។ ព្រះពាយ= ខ្យល់ ។ មេឃា= មេឃ ។ ក្រា= ដង្កូវ ស៊ីស្លឹកដំណាំរាំង-តួង ។ ផលានុផល= ផ្លែឈើតូចធំ ។

៤- ពេលឈប់សម្រាករៀន

កូនសិស្សរៀនសូត្រវិទ្យាសាស្ត្រ   ច្រើនណាស់នាំឲ្យវុឌ្ឍិការណ៍
ពេលឈប់សម្រាករៀនសិក្សា   រាជការកំណត់ពីរខែពិត ។
ដើម្បីលំហែលំហើយកាយ   សប្បាយរីករាយដូរគំនិត
វិស្សមមាសមានកំរិត   គិតពីដប់បួនកក្កដា ។
រៀងរៀបដរាបអន្ទងក្រែ   ដល់ថ្ងៃដប់បួនខែកញ្ញា
សម្រាកវិហារយាត្រា   ទៅកាន់គ្រឹះហាខ្លួនទីទៃ ។
ដើម្បីសក្ការសម្មាន   សន្តានព្រៀងលានឯនាយនៃ
ជួយធ្វើការងារកិច្ចប្រពៃ   ភ្ជួរដីដកស្ទូងតាមធម្មតា ។
ខ្លះក៏មិនទៅៈនៅបំពេញ   ទំរៀនទន្ទេញតាមប្រាថ្នា
ផុតពេលទំនេរទ្វេមាសា   ចូលកាន់សាលាធម្មតាវិញ ។
ជួបជុំកូនសិស្សទាំងប៉ុន្មាន   មកពីគ្រឹះស្ថានមូលពាសពេញ
ចាប់រៀនសិក្សាសូត្រទន្ទេញ   បំពេញវិទ្យាជានិរន្តរ៍ ។

ពន្យល់ពាក្យ.- វិទ្យាសាស្ត្រ= គម្ពីរប្រាប់វិជ្ជាផ្សេងៗ ។ វុឌ្ឍិការណ៍= ហេតុដែល នាំឲ្យមានសេចក្ដីចំរើន ។ វិស្សមមាស=(មើល

ថា: វិស្រ: ម៉ះ មាស:) សម្រាករៀន ។ វិហារយាត្រា= (វិហារះយា-ត្រា) ការដើរលេងសប្បាយ ។ សក្ការសម្មាន= (សក្ការ:ស:ម៉ាន) សេចក្តីរាប់អាន, សេចក្តីគួរសម ។ ទ្វេមាសា= (ទ្វេ =ពីរ) ពីរខែ ។ និរន្តរ៍= ដែលឥតមានចន្លោះ, រកពេលគ្មាន ។

៥ – ព្រះរាជពិធីបុណ្យពុះផែ

ព្រះរាជពិធីទីនាវ   នាមាហៅបុណ្យទ្រង់ពុះផែ
ទំនៀមគ្រប់ក្សត្រស្តេចយើងខ្មែរ   ក្រសែបុរាណមួយឆ្នាំម្តង ។
ត្រូវរៀបពលិការទេវតាចង   ប្រុសស្រីស្រុកស្រែចំការផង
ទោះនៅជិតឆ្ងាយទៅគឹកកង   បំណងមើលស្តេច, ទូកប្រណាំង ។
បណ្តែតកន្ទោងពេលរាត្រី   មានស្រីល្បែងល្បាំភ្លើងភ្លឺចាំង
គ្រប់ជាតិខ្មែរចិនយួនបារាំង   ពេញពាសមាត់ច្រាំងចតុមុខ ។

ពន្យល់ពាក្យ.– ព្រះរាជពិធី= របៀបកិច្ចការធ្វើបុណ្យឬការមង្គលនិមួយៗក្នុងព្រះរាជដំណាក់ឬក្នុងព្រះរាជវាំង ។ នាវ= ទូកកប៉ាល់ជាដើម ។ ក្រសែ= ដំនួរវង្សត្រកូល ។ ពលិការ កិរិយាធ្វើនូវពលិ ។

រោងពុម្ពខ្មែរ